

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Csörög
2023.09.01.

Tartalom

1.	Intézményi adatok.....	4
2.	Helyzetelemzés	4
3.	A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata.....	5
4.	A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala	5
5.	Az óvoda küldetésnyilatkozata	5
6.	Pedagógiai Program	5
6.1.	Az óvoda nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései	6
6.2.	Az óvodai nevelés általános feladatai	8
6.2.1.	Egészséges életmód alakítása / Egészségfejlesztési program.....	8
6.2.2.	Az érzelmi-, vallási-, erkölcsi- és értékorientált közösségi nevelés	11
6.2.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	14
6.3.	A személyiségfejlesztést biztosító tevékenységek	17
6.3.1.	Játék	17
6.3.2.	Verselés, mesélés	22
6.3.3.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	25
6.3.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	27
6.3.5.	Mozgás	29
6.3.6.	Külső világ tevékeny megismerése	32
6.3.7.	Munka jellegű tevékenységek	35
6.3.8.	A tevékenységben megvalósuló tanulás	37
6.4.	Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése, fejlődését segítő feladatok	39
6.4.1.	Beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermek	39
6.4.2.	Kiemelten tehetséges gyermek.....	40
6.4.3.	Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységek	40
8.5.	A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai feladatok, tevékenységek	41

6.5.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő feladatok, tevékenységek.....	42
6.5.2.A migrációs populáció integrációja	43
6.5.3.Tartós gyógykezelésben részesülő gyermek	43
6.6. Az óvodai élet megszervezésének elvei	44
6.6.1. Személyi feltételek	44
6.6.2. Tárgyi feltételek	45
6.6.3. Az óvodai élet megszervezése	46
6.7. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái - az óvoda kapcsolatai	50
6.8. A gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése	50
6.9. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	51
7. Érvényességi nyilatkozat	51
8. Legitimációs záradék - nyilatkozatok	53
9. Mellékletek	54
9.1. Eszközjegyzék	54
9.2. Szokás – normarendszer	54
9.3. Fejlesztő program.....	54
9.4. Sni	54
9.5. Nemzetiségi óvodai nevelés	54
9.6. Nevelésünk útja a szeretet útja	54

1. Intézményi adatok

Az intézmény neve/székhelye	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri – Biri Óvoda és Bölcsőde 2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosító	201450
Az óvoda fenntartója	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Iskola Alapítvány
A fenntartó címe	1033 Budapest, Miklós u. 32.
Köznevelési alapfeladatok:	<ol style="list-style-type: none"> Óvodai nevelés ✓ felvehető maximális gyermeklétszám: 75 fő A több gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek közül az intézmény ellátja a mozgásszervi, érzékszervi, értelmi – enyhe, középsúlyos – vagy beszéd fogyatékos, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem – vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdők nevelését ✓ felvehető maximális létszám: 10 fő Nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése: roma/cigány óvodai nevelését magyar nyelvű roma/cigány kulturális óvodai nevelés formájában. <p>KÜLÖNLEGES PEDAGÓGIAI CÉLOK megvalósítása:</p> <ol style="list-style-type: none"> integrációs felkészítés képesség – kibontakoztató felkészítés óvodai fejlesztő program szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, korai fejlesztés

2. Helyzetelemzés

Csörög település Pest megyében a Duna bal partján, Váctól 4 km-re keletre a Gödöllő felé vezető út mentén, és Budapesttől 30 km-re található. Az itt lakó emberek büszkék történelmükre, ápolják hagyományukat. A község Sződ-Csöröggént létezett egészen a 2000-es évek elejéig, amikor is Csörög levált Szödről, és önálló közigazgatási település lett. A falu lakosainak száma ez idő tájt nőtt meg a mai szintre, mert az ország iparilag elmaradottabb és gazdaságilag fejletlenebb területeiről a biztos megélhetést a fővárosban kereső emberek – akiket a budapesti agglomerációhoz tartozó városi rangra emelt települések félve a gazdasági és szociális problémáktól, illetve attól, hogy elveszítik a Budapestről kitelepülni szándékozó tömegek érdeklődését, ezért nem támogatták a letelepedni szándékozó kisebbségeket – kényszerből települtek be a faluba. A lakosság jelentős részét a betelepülő roma nemzetiség teszi ki. A megélhetéshez fűzött remény nem vált valóra, ennek következtében a lakosság jelentős része hivatalosan is munkanélküli és mélyszegénységben él.

Óvodánk, Csörög község legújabb építésű intézménye, melyet 2010-ben adtak át. Az önkormányzat által alapított intézményben **3 csoport szoba** került kialakításra **75 gyermek** elhelyezésére. Óvodánk hivatalos statisztikái alapján igazoltan 40%-ban rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult (ebből hátrányos és halmozottan hátrányos a 25%-ot eléri) gyermekek napi ellátását, foglalkoztatását, fejlesztését és a családoknak nyújtott nevelési tanácsadást biztosítja.

A modern és korszerű épületben csoportszobák mellett hatalmas kiszolgálóhelyiségek találhatóak. Az óvodai foglalkoztatókhoz tágas gyermeköltözők, gyermekmosdók kapcsolódnak. A csoportszobákban elegendő tér áll rendelkezésre a játékszigetek, játékkuckók kialakítására és a nyugodt pihenésre. A csoportszobákhoz teraszok is tartoznak, megnövelve ezáltal a csoportok életterét, így a nap folyamán több időt kinn tölthetnek a szabadlevegőn a gyermekek pl. játékidőben, mindennapos testneveléseken. Az **udvar 2/3 része** játszóudvarként funkcionál.

2021/2022. nevelési évtől fenntartóváltás történt, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Iskola Alapítvány vette át az Óvoda működtetését és a mini bölcsőde indításával többcélú intézményként funkcionálunk.

3. A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata

A nevelői közösség a Pedagógiai programot minden évben, illetve a törvényi változások alkalmával felülvizsgálja, és szükség szerint módosítja azt. A módosítás szükséges akkor is, amikor a nevelés-oktatás folyamata megkívánja a belső átalakítást, átértékelést.

Az óvoda Pedagógiai Programjának módosítását - indoklás mellett - kezdeményezheti az óvodavezető vagy egyes munkaközösségek.

A PP jelenlegi módosításának indoklása:

Pedagógiai Programunk módosítására azért került sor, mert változott a jogszabályi háttér, 2021. módosítás óta intézményünk tárgyi és személyi feltételeiben is fejlődés, változás történt. A feltételek módosulásának következtében fejlődött a nevelőtestület szakmai összehangoltsága, változott napi gyakorlata, az alkalmazotti közösség szervezeti kultúrája.

A Pedagógiai Program módosításának szempontjai voltak:

- az intézmény helyi sajátosságai jelenjek meg
- 2 év alatt a pedagógusi közösség kicserélődött
- az eddigi pozitívumok megtartása
- A jogutód nélkül megszüntetett Hajnalcsillag Katolikus Óvoda Pedagógiai Programjából beépíthető részek adaptálása,
- a mostanra kialakult jó gyakorlat, mely alapját képezi 2023. 09. 01. hatályba lépett, módosított programunknak.

4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

A dokumentumot az óvoda székhelyén, az aulában lehet papír alapon olvasni, valamint megtekinthető az óvoda honlapján.

5. Az óvoda küldetésnyilatkozata

Az MMSZ Csörögi Csiri – Biri Óvoda és Bölcsőde a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Fenntartó küldetésében vesz részt. Feladata nem csupán a szűk értelemben vett óvodai szakmai munka magas szintű ellátása, hanem hogy átadja a kereszténység szellemi és lelki kincseit is.

Az intézmény küldetése, hogy máltai értékeket közvetítsen az egyenletesen magas színvonalú nevelőmunka által.

Az itt dolgozók azon munkálkodnak, hogy a gyermekek óvodás időszaka biztonságban, szeretettel teli élményekben gazdag, tartalmas, esztétikus, kulturált nevelési környezetben teljen annak érdekében, hogy örömmel, magabiztosan, megfelelő érettséggel álljanak az iskolában rájuk váró feladatok elé.

A program a 2,5-7 éves korú gyermekek fejlődésének támogatását és személyiségük fejlesztését vállalja fel. A gyermekekhez, mint egyedi, mással nem helyettesíthető individuumokhoz és szociális lényekhez, az életkori sajátosságok és az egyéni szükségletek, különbségek ismeretében közelít. A feltételrendszer a tevékenységek tudatos befolyásolásával segíti a személyiség kibontakozását, tekintettel az eltérő adottságokra, képességekre, szokásokra, nembeli, érzékszervi különbségekre és a családok értékrendjének sokféleségére, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

6. Pedagógiai Program

Az új pedagógiai szemlélet a máltai értékszemlélet mindennapos gyakorlatát szolgálja, a gyermekek személyiségét, érzelmi intelligenciáját fejleszti, összhangban áll, kiegészíti és segíti a család nevelésben betöltött szerepét.

Célunk,

- A mindennapi nevelőmunka során játékban megvalósult korszerű, cselekvő felfedező, **alkotó képességet**, kreativitást erősítő tevékenységeket kezdeményezünk komplex módszerrel, melyek **keretét** az évszakok és az ünnepek határozzák meg.
- Programunkban kiemelt szerepet kap a gyermekek élményekre és tapasztalatra építő, azaz tevékenységorientált környezeti nevelése, környezettudatos magatartásminták, értékek és életviteli szokások átadása, átvétele.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése
- Módszertani támogatás, érzékeléskapcsolat kiművelése (mint új módszert!).
- Oázist teremteni óvodai intézményünkben! Ez először bennünk, majd a családunkban (bennem, általam), és így az óvodai közösségben.

Ez az új pedagógiai szemlélet a természetben tapasztalható élet növekedését tekinti mintának. Minden eljárásában ezt az elevenséget, az egész személyiség kiteljesedését szolgálja. Érzékeléskapcsolatot tart a legfontosabb életfolyamatokkal, és ezekből kiindulva a szerves növekedést támogatja. Nem sürget, nem kényszerít, hanem a keretekkel és a vezetéssel is a belülről fakadó, saját tempójú kibontakozást gondolja.

6.1. Az óvoda nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései

- Szeretetteljes, családi, biztonságot adó, tevékeny, élményekben gazdag, óvodai élet megteremtésére törekszünk, melyben biztosítjuk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelés rendszerében elsődleges a játék (ezen belül is a szabad és kreatív játék), valamint a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, mely áthatja a gyermekek egyéb tevékenységeit.
- Pedagógiai programunk a családi nevelés kiegészítője.
- Célunk a családok aktív bevonása az óvodai nevelőmunkába, melynek kereteit rendezvényeink adják.
- Célunk, hogy nevelésünk hatására a gyermekek önmagukhoz képest fejlődjenek, kreativitásuk szabadon kibontakozzon.
- Nevelési célunk, hogy a cselekvő, felfedező tevékenységeken keresztül a gyermekek életkoruknak megfelelő ismereteket, tapasztalatokat szerezzenek és értelmi képességeik (érezkelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitásuk fejlődjön.
- Célunk, hogy leljenek örömet a felfedezésben, az ismeretszerzésben, szeressék és védjék a természetet, vegyék észre és csodálkozzanak rá mindenütt a szépre. Már egészen kicsi koruktól kezdve önállóságra szoktatjuk a gyermekeket, és ezzel megadjuk nekik az "ezt is tudom" örömezt, és elősegítjük önbizalmuk fejlődését.
- Célunk, hogy pedagógusaink példamutató magatartással és a megfelelő környezet kialakításával biztosítsák az egészséges életvitelt, a környezettudatos magatartást, a gyermekek, **erkölcsi, közösségi nevelését**, szocializációját, képességeik fejlesztését, érzelmi világuk gazdagítását, a szép iránti vonzalmuk kialakítását.
- Célunk olyan harmonikus gyermekközösség kialakítása, amelyet egymás elfogadása, kölcsönös megértése, tisztelete és szeretete hat át.
- Célunk az, hogy olyan nevelési feladatokat, tevékenységeket tervezünk, amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítését, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

Gyermekképünk alapelvei

Az igazi nevelés a fizikai, a szellemi és az erkölcsi képességek felkészítése minden feladat teljesítésére; a test, az értelem és a lélek képzése. Ez az a nevelés, amely élethosszig szól.

Fontosnak tartjuk a biztos kötődés képességének kialakulását, fenntartását, továbbfejlesztését. A szülő-gyermek közötti kötődés a legfontosabb. Ha ennek hiányosságát tapasztaljuk, próbálunk a saját eszközeinkkel segíteni, vagy szakemberhez irányítani a családokat. Emellett a felnőtt-gyermek és a gyermekek egymás közötti kötődésének megerősítésére is törekszünk.

- A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos folyamata, a környezeti hatások együttesen határozzák meg.
- Egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányuljon, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- Jó, ha a keresztény emberi értékek személyiségformáló ereje már kicsiny gyermekkorban megnyilvánul. Ezeknek az értékeknek az átadása akkor eredményes, ha közvetítésük minden erőltetés nélkül, természetes módon, élményszerűen történik.

Óvodaképünk alapelvei

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, így az óvodánk a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 2.5 éves korától az iskolába lépésig.
- Tiszteletben tartjuk, hogy elsődlegesen a gyermekek a családhoz, szülőkhöz kötődnek, az óvoda szerepe másodlagos.

- Óvodánk, mint intézmény egy komplex rendszer, amelynek minden összetevője kölcsönhatásban működik. A koncepciók a teljes rendszert érintik. A befogadó nevelés, mint elv, meghatározza az óvoda kapcsolatainak alakítását, a családoktól az iskolával való együttműködésig.
- Az óvoda óvó-védő, szociális, elfogadó, testi- érzelmi biztonságot nyújtó, nevelő-személyiségfejlesztő feladatot lát el
- Programunkkal biztosítani szeretnénk olyan tevékenységi rendszer kiépülését, melyben az élmények tapasztalat, azonosulás hatása dominál. A gyermekek számára legfőbb modell a felnőtt, akinek tevékenysége, beszéde, viselkedése példaértékű. Az óvodában folyó nevelőmunka során a feladat mindig az óvónőé, a kisgyermeké a lehetőség.
- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Értékes vagy: mindenki egyedi, fontos és megismételhetetlen, úgy ahogy van!
- Az óvodai nevelésünkben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Intézményünk tevékenység rendszerével nyitottabbá teszi a gyermekeket a világra, és segíti környezettudatos magatartásának alakulását. Olyan nemzedéket szeretnénk nevelni, melynek az egészséges életmód, a természetvédelem, a kulturált viselkedés nem csupán nagy betűs plakát, hanem életmód.

Gyermekképünk célkitűzései

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó legyen, így biztosítva a gyermekek számára, hogy:

- Egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek.
- Meglévő hátrányaik csökkenjenek.
- Semmiféle előítélet ne bontakozhasson ki irányukban.
- Megteremtődjön számukra egy olyan befogadó miliő, ahol gyermekségük a legteljesebben tud kibontakozni: ahol szeretve vannak, ahol személyes példák, és közvetlen megtapasztalás által tapasztalják meg a gondoskodó szeretetet. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Amit el szeretnénk érni (a fejlődés várható eredménye):

- A gyermek legyen boldog, önálló és kiegyensúlyozott, viselkedése igazodjon az emberi együttélés szempontjából lényeges szabályokhoz.
- Legfőbb élményforrása a játék legyen, amely a személyiségfejlesztés színtere, a tanulás és a készség-képességfejlesztés leghatékonyabb módja.
- Legyen érdeklődő, fogékony az új ismeretek iránt.
- Adja és tapasztalhasza az ereje legjavát! Próbálkozhasson teljes erőbedobással, ha hibákat is ejt, tapasztalja, hogy „Te vagy a fontos!”
- Téged szeretlek megtapasztalása (nem az autót) a minket körülvevő tárgyak vagy akár a teljesítmény nem az az elsődleges. A szeretetben, ölelésben, érzelmi biztonságban nevelt gyermekek szárnyakat kapnak és olyan útravalót, amely egy boldog élet felé vezeti őket.
- Szeresse a mozgást, felnőtt korára váljon életformájává az egészséges életmód.
- Kötődjön a természethez, tisztelje, és bátran alakítsa környezetét, a világot anélkül, hogy kárt okozna benne, tudjon rácsodálkozni, felfedezni azt.
- Legyen büszke magyarságára, ismerje meg népének kultúráját, hagyományait.
- Bontakozzon ki lelkében a szerető Isten képe, törekedjen rá, hogy hitét közösségben élje meg.
- A gyermekekben kezdjen el kialakulni a “vágyteljesítés késleltetési” képesség.
- Az élet **ajándék**: Tanuljon meg IGENT mondani az életre, alakuljon ki benne pozitív viszonyulás az élethez, a teremtett és épített világhoz, törekedjen annak óvására.

Óvodaképünk célkitűzései

Hisszük, hogy keresztény nevelésünk eredményeit csak a családok aktív együttműködésével, a család és az óvoda egymásra való hatásrendszerén keresztül érhetjük el. Ezért a családokkal történő együttműködés formáit, színtereit velük együtt alakítjuk és működtetjük.

Az óvodapedagógusok és a szülők is folyamatosan szem előtt tartják, hogy az óvoda új életformát, új követeléseket és fejlődési lehetőségeket jelent a gyermek számára. Ebből adódóan más közeg, mint a család. Hasonlít egy kicsit a családhoz, de a családi és az intézményes nevelés egymás mellett álló, egyenlő értékű, de mégis merőben más nevelési tér, ami azt is jelenti, hogy általánosságban egyik sem helyettesítheti a másikat, egyik sem lehet alá-, vagy fölé rendeltje a másiknak. (Természetesen egyedi esetekben, mint pl. a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak leküzdése érdekében, az óvodának a maga eszközeivel pótolnia kell a családi nevelést.)

Olyan óvodát alakítunk ki, mely:

- Gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről.
- Érzelmi biztonságot nyújt, derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremt.
- A gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységek megvalósulását biztosítja, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra.
- Elősegíti óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését.
- Csökkenti a hátrányokat az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

6.2. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. A személyiségértékek, tulajdonságok, képességek közül, az egyoldalú fejlesztés elkerülésével, kiemelten alapozza meg az alábbiakat:

- az érzelmi-, vallási-, erkölcsi- és értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulását,
- és az egészséges életmód kialakulását.

Ezeknek a feladatoknak a szem előtt tartása a napi nevelő-oktató munkában minden pedagógus, és a gyermekekkel közvetlenül foglalkozók, segítők feladata is.

6.2.1. Egészséges életmód alakítása / Egészségfejlesztési program

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfonosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Testi egészség önmagában nincs. Testnek, léleknek értelemmel kell épen, összhangban működnie ahhoz, hogy egészséges embernek érezhessük magunkat.

Célunk:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényeinek kielégítése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz-mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása, melyek a gyermekek testi, lelki és szociális egészségét szolgálják.

Az egészséges életmód alakításának területei, hozzájuk kapcsolódó feladatok. (Az óvodapedagógus, a nevelő munkát közvetlenül segítők feladatai és együttműködési feladatok a családokkal.)

Egészségfejlesztési program

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok az intézményben végzett tevékenységet, a pedagógiai programot és szervezeti működést úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az óvoda mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos, frissítő mozgás, szabad mozgás lehetősége
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek,
- a szenvedélybetegségekhez, függőségekhez vezető szerek fogyasztásának, használatának (internet, tv, „kütyük”) megelőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné

Gondozás

A gyerekek egészséges életmódjának megalapozását a gondozás szervezeti keretei, formái teszik lehetővé. Alapvető biológiai - fiziológiai szükségleteket elégít ki, miközben a gyerekek higiénés szokásainak kialakítását szolgálja. Nevelő hatását a gondozási műveletek önálló gyakorlása és a testi képességek kialakulásának differenciált fejlesztése teszi lehetővé.

A gondozás szorosan kapcsolódik a játékhoz, a munkajellegű feladatokhoz, a tanuláshoz. Az óvodapedagógus feladata a gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben. Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban.

A helyes életritmus kialakítása a gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődésének a biztosítása érdekében az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével történik. Nevelő hatását a gondozási műveletek önálló gyakorlása és a testi képességek kialakulásának differenciált fejlesztése teszi lehetővé.

Lehetővé tesszük a gyerekek számára, hogy egyéni szükségleteinek megfelelően a gondozási műveleteket saját ütemük szerint hajtsák végre. Mindez meggyorsítja az önállósá válásukat. A folyamatosságot biztosítja a napirendi szakaszok ismétlődése, az óvodapedagógus és dajkák jelenléte, segítsége, illetve társaik modellje és támogatása.

Az egészséges gyermek biztonságos, derűs környezetben, jól működő életfunkciókkal rendelkezik, vidám, érdeklődő, aktív.

Testápolás, tisztálkodás

E kategóriába tartozik a mosakodás, kézmosás, a kéztörölés, a fogmosás, a fésülködés, a zsebkeendő, a WC használata. Mindezek helyes elsajátítása a fertőzések, a betegségek, járványok kialakulásának megelőzésére szolgál, és a gyermekek komfortérzetét biztosítja. Óvodánkba többször ellátogattak már szakemberek, akik nemcsak megvizsgálták, hanem hasznos tanácsokkal is ellátták a gyerekeket.

Feladatunk a higiénikus szokások, szabályok kialakítása, intimitás tiszteletben tartása, a személyi higiénia feltételrendszerének megteremtése. Megfelelő egészségügyi szokások elsajátításával, az egészséges életmód szabályainak automatizálásával az egészségügyi szokások kialakítása és a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezzük a teendőket, hogy megtanulhassák a szokások sorrendjét. A mosdóbeli tevékenységek szokás-sorrendjét képi formában is rögzítjük, a többcsatornás érzékelési lehetőség biztosítása céljából.

Öltözködés

A test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, és a gyermeki önállóságot, izlésvilágot alapozza meg. A gyerekek ruházatát a praktikum határozza meg, és a réteges öltözködés a célszerű. Feladatunk a gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása, a felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás.

Óvodánkban különül a benti és a kinti játszóruha. A nagyobbak ügyesen segítenek kisebb társaiknak, ez is a segítőkészség, az empátia megerősítését szolgálja. A szülőket ismertessük meg a gyermek egészségét szolgáló ruházat jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját.

Mozgás

Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, folyamatos testedzés, testi nevelés, prevenció, tartózkodás és tevékenykedés a szabadban.

Belső igény, élmény a gyermekek számára, amit felszabadultan, jókedvűen, örömmel végeznek. Mozgásigényük egyénileg eltérő, kielégítésüket a mindennapos testnevelés, a testnevelés foglalkozások, az udvarunk, a séták és kirándulások szolgálják.

Fontos, hogy a gyermekek minden évszakban, minél több időt töltsenek a szabadban, hiszen fokozódik ellenálló képességük, szervezetük alkalmazkodóbbá, edzettebbé válik. A gyermekek levegőzését biztosítjuk az időjárásnak megfelelően. A rendszeresen szervezett séták és kirándulások a mozgáson túl közös élményt is jelentenek.

Pihenés

A gyerekek egyéni alvási igényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. Fontos a szoba levegőjének cseréje, a külső zavaró ingerek megszüntetése, a kényelmes fektető, lehetőség szerint alvóruha, illetve a nyugodt pihenés és alvás légkörének megteremtése.

Az óvónő részéről fontos a gyermekek tevékenységéhez igazodó hangnem, pl. enyhe sötétítéssel, dúdolással, halk énekléssel teremti meg a pihenéshez, alváshoz szükséges feltételeket. A csendes hangvétel, a kedvenc alvójáték, az otthonhoz kapcsolódó tárgy, a simogatás erősíti a gyerekek biztonságérzetét.

Az alvás, pihenés időtartama a gyermekek igényeitől függ. Nyugalmukat biztosítani kell az óvodapedagógusoknak, tiszteletben tartva az egyéni szokásokat és az otthonról hozott „ANYAPÓTLÓ” eszközöket. Az alvó és nem alvó gyermekek igényeinek összehangolása, a nem alvó gyermekek számára a pihenés utáni csendes tevékenységnek, és ugyanakkor az alvó gyermekek nyugodt pihenésének biztosítása az óvónő feladata.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

Mindez a gyerekek egészséges fejlődésének fontos feltétele. A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a rágás fontossága

Az étkezés óvodai feltételei önkiszolgálással, a középső és nagycsoportos korosztályúaknál részben naposi tevékenységgel valósulnak meg.

- Fontos az esztétikus terítés, és a kulturált étkezési szokások betartása. A megjelölt időkereten belül a gyermekek az étkezés időpontját a tízórainál és az uzsonnánál maguk választják meg, az ebédet is egyéni tempóban fejezik be.
- A reggeli és az uzsonna önkiszolgálásra épül, ami az önállóság kialakulására gyakorol kedvező hatást.
- Délelőttönként gyümölcsöt, zöldséget kapnak, kiegészítve a mindennapi ásványi anyag, rost és vitamin szükségletet, ügyelve, hogy két étkezés között legyen!
- A gyermekeknek kellő mennyiségű folyadékot adunk étkezések közben és a nap folyamán, amikor kérnek.
- A gyermekek különböző táplálkozási szokásait megfelelő toleranciával fogadjuk, a szülők közreműködésével a speciális étkeztetést megoldjuk.

Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti.

Egészségmegőrzés, egészségvédelem

Óvodába lépés előtt az óvodapedagógus tájékozódik a gyermekek egyéni fejlettségéről, szokásairól, esetleges allergiás, vagy más állandó betegségéről.

A betegség megelőzésének alapja a tisztaság biztosítása, a rendszeres szellőztetés, a higiéniai szokások betartására nevelés, az ellenálló képesség erősítése a levegő és napfény edző hatásának kihasználásával az egyéni érzékenység és fokozatosság figyelembevételével, valamint a megfelelő öltözködés.

A megbetegedett gyermeket a szülők megérkezéséig elkülönítjük egészséges társaitól.

A balesetek elkerülése érdekében a gyermekeket saját és társaik testi épségnek megóvására neveljük, ellenőrizzük a használt eszközök épségét, szükség esetén javítjuk, cseréljük a hibásat. A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer történik, illetve az alkalomnak megfelelően.

A gyermekek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, karbantartását, valamint a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságaiból, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermek balesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónő állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését.

Az óvoda mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítanunk a gyermek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- a személyi higiéné,
- az egészséges táplálkozás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a mindennapos, frissítő mozgás, szabad mozgás lehetősége

Az egészséges életmódra vonatkozó szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező. Testi egészség önmagában nincs. Testnek, léleknek értelemmel kell épen, összhangban működnie ahhoz, hogy egészséges embernek érezhessük magunkat.

Környezeti nevelés elvei

A külső (teremtett) világ tevékeny megismerése alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik az egyén környezetkultúrájának alakításában.

A környezet megismerésének fontos területe a környezetvédelem:

- A játék ennek hatásos eszköze, mert e tevékenység közben a gyermek megismeri a környezetet, a valóságot.
- Munkatevékenységekkel szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz. Tiszteletre nevel, a természetes, épített technikai és a társadalmi környezet iránt.
- Lehetőséget teremt, hogy aktívan, saját cselekedeteinkkel védjük, óvjuk, tegyük szebbé, otthonosabbá környezetünket, de úgy, hogy ezáltal, ne sérüljön.
- A környezet ismeretén, megbecsülésén, a természet szeretetén alapul.

Elveink között szerepel, hogy a gyermekek védjék az élő és élettelen környezetet. Szokják meg már kisgyermekkorban a természettudatos magatartást, érezzék, hogy ők is a természet részesei. Fontos területek:

- a természet tisztelete,
- az egészség védelme,
- növény és állatgondozás, megfigyelés,
- közvetlen környezetünk rendjének fenntartása,
- a környezetszennyezés kérdései,
- a tisztaság védelme, a szemét, szemetelés kérdése, hasznos hulladékok.

Óvodapedagógusaink munkáját segíti a Pedagógiai Program mellékletét képező Szokás – normarendszer, mely egy átfogó és egységes elvárás-rendszert fogalmaz meg.

A fejlődés várható eredménye

- A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak egészséges életmódbeli készségei, jártasságai.
- Szükségeit képes kielégíteni, önállóan kielégíteni.
- Szem-kéz koordinációja megfelelő, képes ujjai tudatos irányítására, az eszközök önálló használatra. A tisztálkodási eszközökre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi őket.
- Megtanul önállóan tisztálkodni, öltözködni, ismeri, alkalmazza a higiénés és esztétikus étkezési szokásokat. Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani. Szívesen fogyaszt zöldségfélét, gyümölcsöket.
- Igényli, és tudatosan részt vesz saját testi-lelki komfortérzetének kialakításában. Vigyáz ruhája, környezete rendjére, tisztaságára. Alakul igénye a rend megteremtésére. Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát, mikéntjét.
- Képesé válik önmaga és társai segítségére.
- Életkorának megfelelően edzett, teherbíró, mozgása összerendezett, jó állóképességgel rendelkezik. Elkezdődik az első alakváltozás.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

6.2.2. Az érzelmi-, vallási-, erkölcsi- és értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi nevelés korai hatékonysága döntő befolyással bír az ember életére. A boldog gyermekkor megalapozza a kiegyensúlyozott, alkotó felnőtt életet. A boldog gyermek mellé azonban feltétlenül boldog anya kell. Az óvoda ezért kiemelt feladatának tekinti a családdal való kapcsolatot, és e területen mer szeretettel és következetesen igényeket támasztani. A gyermek egyéni, testi, lelki, szellemi képességeinek a fejlesztésére helyezük a hangsúlyt, de ugyanilyen odaadással fejlesztjük a közösségi intelligenciát is. Az Egyház nem igényeket követ, mintegy szolgáltatást végezve, hanem hitelvei mentén igényeket támaszt. A nevelés, oktatás feladatában részt vevő személyek legfőbb értéke a hit, illetve a hitre való készség.

Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze a fejlődési napló és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során - napi tapasztalatokkal kiegészítve – hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében.

Célunk:

- Lelki egészségvédelem

- Érzelmi - akarati tulajdonságok kialakulása, erősödése, fejlődés az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakulása, a nemzeti identitás tudat megalapozása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazása, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiség kibontakoztatása.
- A keresztény kulturális értékek mentén a családi nevelést támogató keresztény értékek erősítése és kiegészítése, valamint közvetítése a gyermek által a családba.

Az érzelmi, a vallási, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés területei, hozzájuk kapcsolódó feladatok. (Az óvodapedagógus, a nevelő munkát közvetlenül segítők feladatai és együttműködési feladatok a családokkal.)

Az óvodapedagógus feladatai:

- Befogadó környezet biztosítása (öröm, szeretet, érdeklődés... kifejezése).
- Személyes bánásmód megvalósítása (a gyermek érzelmi, értelmi, lelki állapotának figyelembe vételével).
- Egyértelmű, a gyermek fejlettségi szintjének megfelelő szokás és szabályrendszer kialakítása (rugalmasság és állandóság harmonikus jelenléte a nevelőmunkában, a gyermek és az esemény figyelembe vételével).
- Erkölcsi értékek képviselése, bevitel a gyermekek életébe (a nap minden percében példát mutatunk a gyermekeknek, pl. váratlan eseményre reagálva, a másik emberről beszélve...)
- Az önismeret, a társ megismerése és a közösségi/baráti kapcsolatok alakulásának segítése pozitív értékeléssel.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Lelki egészségvédelem: A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése

Az óvodánkban az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus – részben átvállalva az anya szerepét – empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

Érzelmi védettség, biztonság - ezt szolgálja a csoport otthonossága, alakíthatósága. Az óvodapedagógusok és a társak megnyugtató közelsége, a biztonságot nyújtó légkör, amelyben az összetartozást az alkalmazkodás igényével együtt mindenki belső szükségleteként élheti át. A csoportban a gyerekek szabadon mozoghatnak, tevékenységeiket belső motiváltságuk alapján választhatják.

A lelki egészségvédelem (pszichohigiénés nevelés) a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek fejlesztését jelenti. Főbb területei közé soroljuk az egészséges napirend gyakorlását, készséggé alakítását, a hibás viselkedési módok kezelését (leszerelését), a stresszhatások kompenzációját, a magatartások érzelmi vezérlésére való készséget, a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértését és megoldását.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai:

- a társas-társadalmi beilleszkedés (integráció) megvalósítása
- a normatartás (adaptáció) elsajátítása
- a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

A beilleszkedési képesség gyakorlása

- a társkapcsolatok erősítése
- az együttműködés fokozása személyesen, illetve csoportos tevékenység során;
- a másik személy ismerése, elfogadása, kedvező társalgási kapcsolat.

Az alkalmazkodóképesség fejlesztése

- a változó természeti és kulturális feltételekhez alkalmazkodó viselkedés;
- udvarias (segítő) viselkedés;
- napirend, együttműködési program elfogadása és sikerében való részvétel;

Önismeret és önellenőrzés

- az életvédelmi és baleset-megelőzési magatartás tudnivalóinak ismerete, rizikóhelyzetek elkerülése;
- a saját aktuális életmód értékkelő áttekintése, korrekciójának megtervezése, (táplálkozás, mozgás, szabadidő önellenőrzése);

- más személyekkel való kapcsolat önelemzése (családban, óvodában, más csoportokban);
- a meglévő testi-lelki szükségletek kommunikációjának és interakciós módszereinek (pl. a testbeszédnek) elemzése, korrekciója;
- rendszeres egészségi ellenőrző vizsgálatok elvégzésének és a gondozás-ápolás módjainak elfogadása.

A gyermek megismerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen.

Intézményünk mini bölcsődéjéből érkező gyermekekkel már a május hónaptól elkezdődik a bölcsőde – óvoda átmenet folyamata:

- leendő óvodapedagógus, dajka látogatásokat tesz a mini bölcsődébe, közös játék, ismerkedés az óvit kezdő bölcsődésekkel.
- szeptemberben óvodát kezdő bölcsődések a kisgyermeknevelővel alkalmanként „vendégségbe” jönnek a leendő csoportba.
- Leendő óvodás társakkal közös játék az udvaron, csoportszobában a nyári hónapok alkalmával.

Az óvodába lépéskor új szokásokkal, viselkedési formákkal ismerkednek meg a különböző adottságokkal rendelkező gyermekek, így az óvodai élet szervezése (párhuzamos tevékenységek, rugalmas napirend) segíti a szokás- és normarendszer megalapozását.

Az óvodai befogadás időszakában a gyerekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat kialakítására. Ebben az időszakban mindhárom felnőtt jelen van, szükség szerint pedagógiai asszisztens is segíti munkájukat. Az óvónő érezze át, hogy a szülőktől való elválás a gyerek számára, és a szülőnek is nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyerekek a szülővel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak fokozatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyerekek biztonságérzetének alakulására.

A személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése

Az óvónő-gyermek kapcsolat elsősorban a mindennapi szituációk személyes perceiben alakul. Az óvónő kerüljön minden gyerekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek elfogadó szeretete is fontos feladat. Szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködését is biztosítjuk.

Segíti az óvónő-gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együttjátszás igényének kielégítése. Az óvónő ismerje meg a gyerekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízjon bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvónő modellt a társas viselkedés szempontjából. A gyerekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk /szimpátia, barátság/, együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához. A társas bemérési pont, az önismeretet és az önértékelést segíti.

A gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlesztése

Az óvónő, és munkáját közvetlenül segítő munkatárs kommunikációs intelligenciájának mutatói a helyes artikuláció, választékos beszéd és a hitelesség /metakommunikáció/. Az óvónő legnehezebb feladata, hogy az én-tudat, az önérvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyerekek olyan önérvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvónő ne vegye el a felelősséget a gyerektől a megoldás átvállalásával.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvónő által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzélem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

Úgy segítheti ezt az óvodapedagógus eredményesen, ha sokféle életteli, természetes helyzetet alakít a csoportban, melyben a gyermek önállóan, vagy együttműködve, de kényszer nélkül vehet részt.

Az óvónő tartsa tiszteletben a gyerek érzelmeit, ezeket nem elfojtani kell, hanem megtanítani, hogyan kontrollálhatja indulatait. A csendes, nyugodt, érthető felnőtt viselkedés jó mintát nyújt.

Az felnőtt kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Az óvodapedagógus kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyerekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyerekek megtalálják a saját megoldásukat. Az óvónő és a gyerekek együtt keressék az alku – csere – kompromisszum sokféle, helyzetnek megfelelő módját. Segítünk, hogy ne féljenek a konfliktusoktól! Ezekre minden körülmények között nyugott, határozott, következetes magatartással, megfelelő biztonságos keretek közötti légkör megteremtésével vagyunk jelenek.

Az értékorientált közösségi élet szokásainak kialakítása

Élményt nyújtó tevékenységek és hatások megteremtése: szeretet, ismeret átadása, befogadás öröme, az öröm és humor együttes megelevenítése, esztétikai élmények, ünnepek, mint az életigenlés, találkozás öröme.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyerekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. Az óvónő természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé. Cél a belső kontroll erősítése a gyerekekben, ez pedig bizalommal, biztatással, az önállóság, autonómia, kompetencia támogatásával alakítható.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítség a társaknak, a kisebbeknek, örömszerzés, vigasztalás, együttérzés. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása hozzájárul a gyerekek egymás felé fordulásának erősítéséhez. Ilyenek: születésnapok megünneplése, betegekért imádkozás, az óvoda közös programjai, közös ünneplések.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja. Segítünk, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatózó jóra és szépre, mindezek megbecsülésére. Hagyományainkat ápoljuk, a jeles napokat megfelelő módon ünnepeljük. Fontos feladat a szülőföldhöz való kötődés megerősítése az egyházi, és világi ünnepek megélése által is.

A fejlődés várható eredménye: a gyermek...

- Szívesen jár óvodába, megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- A tevékenységekben képes a felnőttekkel és társaival kapcsolatot teremteni, együttműködni, segítséget nyújtani.
- Mások érzelmeit felismeri, saját érzelmeit korának megfelelően kontrollálni tudja.
- A közösségi élet szokásai természetessé válnak számára.
- A csoport szokás- és normarendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat, érkezéskor, távozáskor köszön.
- Krisztustól tanult erények megalapozódnak: felebaráti szeretet, megbocsátás, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség stb.
- A gyermek nyitott a világ felé, és bizakodó, ki tudja fejezni örömét, háláját
- A gyermek életkorához és fejlettségéhez mérten rendelkezik a beilleszkedési, alkalmazkodási és önismereti képességekkel

6.2.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, elsődlegesen a gyermek szabad játéká által valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van - alkotóképesség, képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetben - az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti

kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl.: érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Célunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Kognitív képességeik fejlesztése.
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.
- A biztonságos önkifejezés megalapozása, a korosztálynak megfelelő irodalmi és bibliai élmények nyújtásával az irodalmi és bibliai érdeklődés felkeltése.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításának területei, hozzájuk kapcsolódó feladatok. (Az óvodapedagógus, a nevelő munkát közvetlenül segítők feladatai és együttműködési feladatok a családokkal.)

Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása, a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés. A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek meglátatása, megismertetése. A fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.

Az értelmi nevelés az óvodában a gyermek érdeklődésére épített **spontán tevékenységek** során és az **óvónő által kezdeményezett, motivált helyzetekben** /egyéni, páros, kiscsoportos, csoportos/ valósul meg. Ennek legfőbb színtere a játék és a mozgás.

A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvónők gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága.

A téri észlelés, a térbeli formai képzetek gazdagítása, a mintázó, rajzoló eszközök használatában szerzett tapasztalatok az arányok, irányok nyelvi kifejezésének gyakorlása előkészíti az írás-olvasás tanulásához szükséges képességek fejlődését is.

A gyermekek szókincsét bővítik az ének-zenéhez, énekes játékokhoz, gyermektánchoz szükséges fogalompárok, amelyek megértését és használatát cselekvés, éneklés közben sajátítják el (halk-hangos, rövid-hosszú, mély-magas, gyors-lassú). A mondókák elősegíthetik a ritmikus szövegekben ismétlődő beszédhangok pontos észlelését, tiszta kiejtését és a jó beszédritmus érzékelését, alkalmazását.

A külső (teremtett) világ tevékeny megismerésére során fontos, hogy az összegyűjtött tapasztalatok alapján sokat beszéljenek a gyermekek, kérdések és válaszok fogalmazódjanak meg bennük. Keressék az okokat, próbálják megfogalmazni a következményeket.

A mennyiségi viszonyok megismerése révén a beszéd és a gondolkodás szoros összefüggésben fejlődik. A szóban közölt feladatok pontos megértése, a megoldáshoz vezető utak végiggondolása, a hasonlóságokról és különbségekről gyűjtött tapasztalatok megfogalmazása pontos nyelvi kifejezést kíván. A térbeli tapasztalatok gyűjtésében a mozgások irányának, a tárgyak helyének megjelölése szolgálja az anyanyelvi nevelést.

A mozgás alkalmával a gyermekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli leírás alapján hajtsanak végre bizonyos mozdulatokat, mozgássorokat, vagyis szóbeli utasítás nyomán cselekedjenek, hangolják össze mozgásukat.

A gyerekek fejlődésének segítéséhez a differenciálás és a sokféle tevékenységben megvalósuló tanulási forma kihasználása szükséges: /részletesen a gyermeki tevékenységeknél/

- Az utánzásos, modellkövető tanulás /szokásalakítás/
- A spontán, játékos tapasztalatszerzés /próba-szerencse tanulás/
- A tevékenykedés és a szóbeliség összekapcsolása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés
- Az óvónővel való együttműködés, az irányított megfigyelés, tapasztalás
- Különböző probléma megoldások a tevékenységek során
- Az óvónő által indított tevékenységek

Az óvodapedagógus feladata megismerni a családok anyanyelvi kulturáltságát. A kapcsolattartás során meggyőzi a szülőket az otthoni anyanyelvi élmények fontosságáról a beszélő környezet kialakításáról (szülői szó, közös esti mesélések, verselések, beszélgetések). Nyitott légkört teremt, melyben szülő, gyermek szóra nyílik! Tudatosan törekszik a saját és felnőtt környezete beszédkultúrájának csiszolására. Anyanyelvi játékokat szervez - melyek a szavak játékának örömein túl sikerélményhez

juttatják a gyerekeket. Az óvodás korban felhasználható igényes művekből éves irodalmi anyagot állít össze, különös tekintettel a lelki nevelés szempontjaira, a katolikus hagyományt követve. Személyes példaadással, spontán kommunikációs helyzetek kihasználásával a kommunikációs nevelési lehetőségek megragadására törekszik. Ha szükséges, kompenzálja a nyelvi hátrányt, hiányt a szociokulturális háttér ismeretében.

Az óvónő kíséri figyelemmel a gyermekek beszédészlelési és beszédmegértési szintjét. Az idejekorán felismert beszédzavarok, hibák esetén a szülővel és az érintett szakemberekkel együttműködik (logopédus, fejlesztő pedagógus).

Az anyanyelvi nevelés szerves része a képeskönyvek nézegetésén keresztül a könyvek szeretetére, az olvasásra nevelés. Az óvodában, illetve a csoportban megtalálható könyvek az irodalmi élménynyújtáson túl fejlesztik a gyermekek esztétikai érzékét, és gyarapítják az anyanyelvi szókincsüket.

A spontán kommunikációs helyzetek kihasználása

Az óvodában **a felnőtt munkatárs kommunikációja minta** a gyerekek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának átadásában nagy, az óvodás gyerekek számára a megértés szempontjából különösen fontos. A felnőtt gyerekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyerekekkel, ez lehetővé teszi a szemkontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. A gyermek gyakran igényli a testközelséget, ölben ülést, odasimulást, kézfogást. Az óvónő és a pedagógiai asszisztens ügyeljen a térközsabályozás és az érintés helyes megnyilvánulásaira.

Az óvónő, pedagógiai asszisztens és dajka beszéde is feleljen meg a modell szerepnek (helyes artikuláció, beszéd dallam, lassú, halk beszéd). A felgyorsult tempójú beszéd negatívan hat a beszéd megértésére, a gyermekek gondolkodására, beszédprodukciónak, figyelmének, viselkedésének alakulására. Az óvónő és dajka beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyerekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört és mások beszédének megértését.

A közös játék idejét az óvónő naponta a gyerekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyerekek érdeklődését felkelteni az együtt játszásra. A gyerekek önállóan dönthetnek: csatlakoznak a csoportos tevékenységhez, vagy távol maradnak.

A három felnőtt együttműködve alakítsa ki a gyerekekben, hogy a közös játékban résztvevők és a más tevékenységet folytatók ne zavarják egymást. Lehetőség szerint a nevelést segítő munkatársak is vegyenek részt a közösségi imákban.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi játékok felhasználásával

A gyerekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvónő anyanyelvi játékokkal. Az igényesen kiválasztott mese, főleg népmese, vers és mondókaanyag és a gyermekeknek szóló imák, kiemelt szerepet kapnak az anyanyelvi nevelésben.

A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta, érthető beszéd kialakulását segítik.

Formái:

- A beszédkézség fejlődését segítő játékok: szókincsbővítő, szókereső játékok.
- Beszédtechnikát fejlesztő játékok: légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok.
- A kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok: hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok.
- Beszédmegértést segítő játékok: a belső hallást, és a fonémahallást fejlesztő játékok.

A fejlődés várható eredménye

- Az iskola megkezdésére a gyermek eljut nyelvi kommunikációs képességeinek azon szintjére, amely lehetővé teszi kapcsolat létesítését és fenntartását, a verbális együttműködést a társakkal és a felnőttekkel.
- Érdeklődése sokoldalú, elemi ismeretei vannak önmagáról és környezetéről.
- Keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- A testséma kialakult, téri tájékozottsága fejlett.
- Megjelenik a szándékos figyelem.
- Gondolatait érthetően ki tudja fejezni, képes meghallgatni és megérteni másokat.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Ismeri és használja az udvariassági formulákat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.

6.3. A személyiségfejlesztést biztosító tevékenységek

„Minden gyermek abban fejlődik a legjobban, amiben jól érzi magát!”

A gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények és azonosulások alapján tanulnak, s általa fejlődnek. Gyermekeképünkben és Óvodaképünkben megfogalmazott elvek megvalósítására építettük fel komplex módon az óvodai tevékenységeket.

Meggyőződésünk, hogy az érzelmi intelligenciát legalább ugyanannyira fontos értékelni a gyermekeknél, mint az értelmet, hiszen ahhoz, hogy a saját magukról alkotott képük reálisan alakuljon ki, és hogy tudják magukat értékelni, visszajelzések szükségesek az érzelmi intelligenciájukról.

A gyermekek személyiségfejlesztésében nagy jelentőséget tulajdonítunk az organikus pedagógia szemléletének, amely átszövi az óvodai tevékenységek tervezését és megvalósítását. E szemlélet által fordítunk figyelmet a gyermeki „átmentett” (bizalom, odaadás, önzetlenség...) és a nem „átvivendő”, hanem elhagyandó (önzés, féltékenység, hullámzó kedély, hiszti...) tulajdonságokra. Ezek gyakorlatban való felismerése és tudatos alakítása lényeges, mivel elhanyagolása kihatással lehet a felnőttkorban megjelenő személyiségre is (Pl.: Nem képes felelős döntést hozni.)!

Ez a rendszer egységbe foglalja, integrálja a személyiség fejlődésében meghatározó tevékenységformákat, a játékot, a tanulást és a munka jellegű tevékenységeket. A tevékenység, az aktív személyiség megnyilvánulása, az óvodáskorú gyermek szükségleteinek kielégítője, összekötő szál a belső világ és a külső környezet között. A tevékenységben, annak minőségében tükröződik a gyermek fejlődése, miközben az eredményes cselekvések, műveletek visszahatnak a belső feltételek alakulására. Az önkifejezés, a kontaktusteremtés, kapcsolattartás fontos eszközei a tevékenységek, amelyek az óvodás korban a cselekvésre, manipulációra, a közvetlen szenzomotoros tapasztalásra épülő értelmi aktivitást is magukba foglalják. E szemlélet alapján a gyermekek természetes életterében zajló és szervezendő tevékenységek, cselekedtető helyzetek szolgálják a fejlődést és a fejlesztést.

A gyermekek szabadon rendelkeznek az eszközökkel, és a nyersanyagok felhasználásával. Szükségleteiknek megfelelően gazdagíthatják az eszköztárat. Kevesebb kész eszköz, több kreativitásra serkentő anyag áll a gyermekek rendelkezésére. A gyermekek öntevékenyen rakják el az eszközöket, ha már nem használják. A csoportszobában több napon át folytatódó játékokban, a terem nagyságától függően, megőrzik a kialakított tereket, építményeket. Az eszközök elrakása elsősorban a művészeti tevékenységeknél szükséges (festékek, stb.).

Céljaink között kiemelten szerepel a kultúraátadás, mely a gyermek természetes megnyilvánulásaira építve (játék és a mozgás) örökíti át az örök emberi és krisztusi értékeket. Komplexitását épp ezért elsődlegesen a teremtett világ megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, és új élményekkel, ismeretekkel bővítve juttatja el a gyermeket magasabb szintre.

„Ha a kisgyermek szabadon nyúl a tapasztalatokért, átéli az életet.” (Bolyai Farkas)

A projektmódszer alkalmazásával a gyermekből, a gyermek gondolkodásából és érzelmi igényéből indulunk ki, **a gyermekek mindenk felett álló érdekeit szolgáljuk:**

- A **tevékenységekben** való részvétel során a **választás** lehetőségét biztosítjuk, így jól hasznosul az egyéni érdeklődés motiváló ereje.
- **A témakiválasztástól** (előkészítés, tervezés –tevékenységek egymásutánja, produktumok megválasztása-, lebonyolítás, közzététel) az **értékelésig minden folyamatot** a gyermekekkel együttműködve teszünk, amelyet a kooperatív munka, a szabad önkifejezés és az önállóság hat át. Az együttes tapasztalás során a munkamegosztás is megvalósul.
- Támogatjuk, lehetővé tesszük az eltérő szükségletű, képességű, érdeklődésű gyermekek érvényesülését. Teret adunk a váratlan módosításoknak, kiegészítéseknek, újonnan fellépő igényeknek.

6.3.1. Játék

“ A játék megolajozza a testet és a lelket!” /Benjamin Franklin/

A játék az óvodás korú gyermek legjellemzőbb megnyilvánulása, alapszükséglet, nem egy ráadás! Míg a szórakozás szétszór, addig a játék BEVON: “kikapcsolódás helyett bevonódás! A játék a megismerés útja: csak az nyilvánul meg, ami VAN! A “kezemben tartom magam” megtapasztalása. Az önkéntesség, a spontaneitás, örömszerű tevékenység, aktivitás jellemzi.

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől. Azt játssza a gyermek, ami éppen a legnagyobb fejlődésben van benne! Ebben zajlik le tapasztalataik, önmagukról szerzett ismereteik, élményeik feldolgozása. A játékban érvényesülnek azok az érzelmi hatások, amelyek a társas magatartásukat befolyásolják. Formálják a környezetben élő felnőttről alkotott véleményük kialakítását. Segítik a szociális magatartásukat alakító modellek követését, a példaképek választását.

A játék készség, tehát fejleszhető! A játékfejlesztés útjai: az örömteli tevékenységek, és az alkotás. Ezért is fontos, hogy vegyük figyelembe a gyermek játékfejlődésének folyamatát. Táplálni kell a játékfejlődést. A készségek a fejlődés hatására egy idő után telítődnek. Ha nem kap egy kicsit magasabb szintű készséget, a gyermekben az unatkozás jellemzői figyelhetőek meg. Csak a funkció játékot nem kell tanulni, minden mást igen. A játéknak fejlődésében tehát tanítanunk, vezetünk, segítenünk kell a gyermeket.

Komoly prevenciósi feladat, hogy a játékkal így találkozzon már kicsi kortól, és hogy élete során, játszó felnőtté növekedjék. Ha nem játszik az ember, ez a készség lassan kikopik, és helyébe lép a "szórakozás", egyéb pótcselekvések, mint a játékfüggőség, mint szenvedélybetegség. Az igazi játék olyan "drog", ami nem jár másnapossággal.

A játék intelligenciát fejlesztő tevékenység. Ezért is tekinti a programunk a játékot a tanulás elsődleges keretének. Játék közben nő az agy, tanulás közben nem nő! A tanulás úgy lesz eredményes, ha az agyat sok-sok játékkal "előkészítjük". Elválaszthatatlan a kognitív fejlődéstől, a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától. A testséma az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok fejlődése a játékba ágyazódik. A külvilágból és belső világából származó tagolatlan benyomásait a gyermek a játékában tagolja. A játék által követhetővé és megfigyelhetővé válnak az érési, fejlődési folyamatok, minőségi ugrások a gyermek személyiségében.

Célok:

- A gyermekek vágyainak, ötleteinek kibontakoztatása megfelelő feltételek biztosításával, a gyermeki szabadság, önállóság tiszteletben tartásával,.
- Önmaguk, a tárgyi világ és az emberi kapcsolatok megismerésének elősegítése a játék közbeni tapasztalatok, élmények többszöri átélésével.

Feladatok:

- A szabad játék túlsúlyának érvényesülését a gyermeki tevékenység folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja.
- Az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a játéktevékenység, játékeszköz, játszóhely, társak kiválasztásában, gyermeki elképzelés megvalósulásában. Az óvónő jelen van a tudatosan kialakított játékfeltételek tervezésével, szervezésével: napirendben, szokásalakításban, élmény- és tapasztalatszerzésben. Ez lehetséges direkt (közvetlen) és indirekt (közvetett) módon.
- Közvetett hatás lehet például a magatartás- és viselkedésformák megjelenítése, melyek az azonosuláshoz alkalmas modellt adhatják a gyermeknek: bevonható játszótárs, segítőkész segítségnyújtó, problémafelvető, érdeklődő, tudatosan jelen lévő, szemlélődő, tanácsadó magatartás, stb...

Az óvónő tudatos jelenléte a játékban:

- Igyekszik megismerni, hogy a gyermekek képességeik és neveltségük szintjén hol tartanak, mikor és hogyan juttathatja el őket fejlődésük következő, magasabb szintjére.
- Figyelemmel kíséri a csoport társas kapcsolatainak alakulását, az alá, mellé, és fölé rendelt szerepek vállalásának alakulását.
- Figyel, és tudatosan készül arra, hogy a játéknak tere, lehetősége legyen és a gyerekek kellőképpen motiváltak legyenek az építőjátékokra, barkácsolásra, dramatizáló-, bábozó-, dalos játékokra.
- Felkészül arra (anyagokat, eszközöket gyűjt), hogy milyen egyéb tevékenységek témáit dolgozza fel a játékban - figyelemmel kísérve, hogy milyen irányban bontsa ki az adott témakörök tartalmát, és ezeket a szerepjátékok keretében hogyan éltesse tovább.

Vannak olyan helyzetek, mikor az óvónőnek közvetlen módon kell bekapcsolódnia a játéktevékenységbe: beavatkozással, közbelépéssel, szabályozással, áttereléssel. Például olyan esetekben történhet ez, amikor a gyermekek a játék során kialakult konfliktust nem tudják megoldani, balesetveszélybe kerülnek, agresszív magatartás hatására a játék menete nem kívánatos tartalmat vesz fel.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és tegye lehetővé a visszatérést a korábban már megkezdett játékba.

Kezdeményezett játék esetében az óvodapedagógus pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a csoport vagy egy gyermek egyéni érdeklődési körének, fejlettségének ismeretében ajánl fel játékötleteket. Ebben az esetben is meg kell felelnie a szabad játékre jellemző kritériumoknak.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása

A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvónő feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyerekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét /fiúk, lányok aránya /, a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat.

Nyugodt, derűs légkör

A nyugodt, biztonságérzetet keltő légkör - melyben a gyermekek szabadon szervezik játékukat, önállóan választják hozzá a TÁRSAT, HELYET, ESZKÖZT. Ne csak nyugodt, minőségi időtöltés legyen a játék, hanem a vidámság, a vidám együttlét tere. A jó játék énes, fantáziára épül, együttműködésre ösztönöz, a kereső - felfedező rendszert aktivizálja, nem kikapcsol, hanem bevon. Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a JÁTSZÓ óvónő példaértékű.

A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem zavarható meg. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához.

A játék szempontjából a legfontosabb szabályok:

- egymás játékának tiszteletben tartása,
- az eszközök óvása,
- a játék befejezésével tegyék szabaddá a teret más játék számára.

A gyerekeknek joga van egyedül vagy társal játszani, ha igényük van, félrevonulni. A játszó gyerek dönthet, hogy befogadja a társat játékába vagy elutasítja. Az óvónőnek el kell fogadnia a gyerek döntését. Segítsen, hogy a gyerekek megtanulják az elutasítás elfogadható formáit és az elutasítás fogadását. A szabad játékban megvalósulnak a gyerekek elképzelései, kijátsszák magukból a bennük lévő feszültséget. Az óvónő szükség szerint segítse a színes játék kibontakozását adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiájával, együttműködésével.

Hely biztosítása

Nem túl inger-gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát, rendezettséget sugárzó környezet alakítása.

A hely, mely a gyermekek szabad mozgását biztosítja, játékuk TÉRBELI kibontakozását szolgálja. A játék színtere a csoportszoba, az udvar és a tornaszoba. A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyerekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A mobil téralakítás néhány módja: asztalok átrendezésével a tér növelése, a gyerekek által is könnyen mozgatható paravánokkal, térelválasztókkal a játéktérület leválasztása, kuckók alakítása. A kezdeti segítség után a gyerekek egyre önállóbban alakítják át játékuknak megfelelően a teret. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmassabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt legyen alkalmas helye.

A csoportokban lévő játéklehetőségek:

- nagy szőnyeggel borított tér – építéshez, konstruáláshoz, mozgásos-, dalos játékokhoz,
- igény szerint tagolható tér – kuckók kialakításához, szerepjátékokhoz,
- nyugodt sarkok – könyvnezegetéshez, bábozáshoz, dramatizáláshoz,
- nagyobb asztalok – barkácsoláshoz, terepasztalok építéséhez
- négyzetméteres asztalok – a különböző társasjátékokhoz.

Az udvar állandó játéklehetőségeit az évszaktól függetlenül lehet kihasználni /udvari többfunkciós mozgásfejlesztő játszóeszközök,. Az időjárásnak megfelelően bővíthetők a kinti lehetőségek: szánkózás, rollerezés, kerékpározás, labdajátékok, különböző mozgásos játékok feltételeinek biztosításával. Az udvar téralakítása, térberendezése nagyon gazdag, a gyermekek is alakíthatják egyes helyeken (gumikerekek, egyéb mobilis mozgásos eszközökkel pl. akadálypályákkal), jó idő esetén a csoportban lévő összes tevékenységi lehetőség feltételei is adottak, a gyerekek aktuális választásának megfelelően. Az adott udvarrészben átélt játékelmények hatására a területet mindinkább a sajátjuknak érzik. Gondozzák, a szülőikkel gazdagítják, felelnek rendjéért.

Idő

A gyerekek a délelőtti kezdődő játékot nemcsak délután, hanem akár több napon és héten keresztül is játszhatják, mindaddig folytatódhat, amíg a gyermeknek élményt, örömet ad. Programunk a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás szinte kizárólagos közegének. Jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb **időt**. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszu, egybefüggő időt ad a gyerekeknek játékra. A gyerekek számára a folyamatos

játék lehetőség biztosított óvodába érkezéstől kezdve. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeknek megfelelően dönthetnek. A folyamatos reggeli és uzsonna is lehetőséget biztosít a gyerekeknek, hogy a reggeli beérkezésekor, illetve a délutáni pihenésből rögtön mehet étkezni, nem kell egymást bevárni, kívánni. A felnőtteknek természetesen oda kell figyelniük, hogy a gyerekek étkezése ne maradjon el. A folyamatos étkezés általában 1-2 asztalnál történik, így a többi gyerek játékát nem szakítja meg. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy legyen idő az elképzelések megvalósítására. A hosszú, folyamatos játékidő biztosítja a játék kiteljesedését, amely így lesz örömszerző, feszültségoldó, fejlesztő.

(2,5)3 -5 évesek	5-6-7 évesek
A 3-4 évesek több időt igényelnek a játék kiválasztásához, a nagyobbak pedig hosszabb ideig játszanak. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután illetve másnap is.	A nagyobb gyerekek közül sem mindenki választ gyorsan játékot. Időt kell adni az egyes gyerek számára a játék önálló kiválasztására, a nézelődésre, a válogatásra. Ezért nagyon fontos, hogy a gyermekek időben érkezzenek az óvodába, a házi rendben foglaltak szerint.

Dél előtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyerekek.

Játékeszköz

A **játékeszközök** sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyerekek játékanak alakulásához, kibontakoztatja, gazdagítja elképzeléseiket, befolyásolja a gyerekek fejlődését.

Az óvónőnek fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyerekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. Ha ezek méretük, anyaguk tekintetében is sokfélék, szélesebb tapasztalatszerzési lehetőséget kínálnak a gyerekeknek /fa, fém, műanyag, papír/.

A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyerekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők, átalakíthatók /hengerek, textil anyagok, drótok, dobozok, .../.

Az óvónő ne akadályozza a gyerekek fantáziájának kibontakozását az eszközök „funkciónak” megfelelő használatához kötésével. Az eszközök használatával kapcsolatos legfőbb szabály, a játékok óvása legyen.

(2,5)3 -5 évesek	5-6-7 évesek
A 3-4 éveseknél a gyakorló játék dominál, sok eszközt használnak játékukhoz, az eszközök egymás közötti elosztására nem képesek, így egyféle játékból több is szükséges a csoportban. Főbb játékeszközök: húzogatós, gurulós, hangadásra alkalmas eszközök, öntögetéshez, meregetéshez anyagok, eszközök, nagyobb méretű autók, építőkockák, szerepjátékhoz szükséges eszközök.	A nagyobb gyerekek játékeszközei kiegészülnek: apróbb építő-, konstruáló játékokkal, a szerepjáték kellékeivel, sokféle félkész, többfunkciós eszközzel, a fa barkácsolás eszközeivel, sokféle képességfejlesztő játékkal /kirakó, dominó, kártya, táblajáték, Logico,/, különböző mozgásfejlesztő eszközökkel /ugráló kötél, .../.

A gyerekek otthonról hozott játékaik hozzájárulnak az óvodai játéklehetőségek bővítéséhez. A saját játékeszközök tárolására biztosítson az óvónő megfelelő helyet és alakítsa ki az ezzel kapcsolatos szokásokat.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvónő a nyitott polcokon megfelelő magasságban, kosarak, tárolók felhasználásával biztosítsa, hogy átlátható, könnyen hozzáférhető legyen a gyerekek számára. Kísérje figyelemmel a gyerekek eszközfelhasználását és a kevésbé használt játékokat időszakosan vagy véglegesen tegye el.

Az óvónő segítse a gyerekeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.

A gyerekek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szereznek. Az óvónő szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. Az élmények gazdagítják a játék témáját és tartalmát.

A nyugodt játék igazi játékélményt ad a gyerekeknek, így gyakran folytatják, megismélik ezeket. A negatív élmények is megjelennek a gyerekek játékában /TV hatása/. Az óvónő nagy empátiával segítse a gyerekeket, hogy ezek eljátszásával oldják a feszültségét, de játékuk másokat ne zavarjon.

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése

A játék fejlődése az egyszerű gyakorló, majd utánzó játéktól vezet a szimbolikus játékon keresztül a szabályjátékok világába. Ez az út csak elvi hierarchia, a gyerekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka.

A **gyakorló játék** leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyerek mozgásokat, hangokat ismételtet, ez adja számára a játék örömeit. A játékban a gyerek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Fejlődik nagymozgása,

finommotorikája, mozgáskoordinációja, testsémája, térészlelése, szem-kéz koordinációja, dominanciája, tapintásos észlelése, ritmusérzéke, verbális készsége.

A gyerek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés.

Az óvónő feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni” játszóhelyek kialakítását. Az óvónő adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget”, hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét. Ez nagyon nehéz feladat, mert a gyerekek többször hosszabb-rövidebb időre otthagyják játékukat, majd visszatérnek. Amennyiben a játéktér elrendezése a játék valóságos befejezése előtt megtörténik, az megszakítja a gyerek tevékenységét, csökkenti játékkedvét.

Az óvónő használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére.

Az építő-, konstruáló játék során a gyerekek létrehozhatnak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.

Homokból is szívesen építenek a gyerekek és használják fel ezeket az eszközöket.

A gyerekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, megtapasztalják a rész-egész viszonyát és alakulnak társas kapcsolataik. Alakul a szem-kéz koordinációjuk, térészlelésük, alak- és formaállandóságuk, vizuális memóriájuk.

(2,5)3 -5 évesek	5-6-7 évesek
A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.	A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyerekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz /falapok, ágak, kövek, stb.../.

A barkácsolás során a gyerekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékigényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg. A sokféle eszköz, anyag, a könnyen használható „megmunkáló” eszközök biztosítása felkelti a gyerekek érdeklődését. Fokozza a gyerekek barkácsolási kedvét, ha az óvónő a gyerekek között kezdetől fogva készít eszközt és javítja az elromlott játékokat. Eközben többféle technikai megoldással is megismerkedhetnek a gyerekek.

A szimbolikus szerepjátékban a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A gyermek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most” érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, belső motivációk irányítják, és érzelmek uralják.

Az óvónő leginkább a korlátozásmentes, barátságos légkör kialakításával segítheti a játék során az érzelmek szabad kivetítését, eljátszását. A játék témájának, tartalmának színessége, mélysége akkor fejlődik, ha az óvónő segít a nyugodt hely /kuckók, bekerített játszóhelyek/ és a megfelelő kellékek, anyagok /kendő, kalap, fátyol, szoknyák, nagyméretű textilek/ biztosításában.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyerekek önálló téma és tartalom választását, játékszövegét. A játéktevékenység megfigyelése a gyerekek megismerésének legfőbb forrása. Ha nyugodt a játék, az óvónő csak a gyerekek kérésére kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyerekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt.

A gyerek társal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvónő a kivárást, a mintaadást alkalmazza, és csak szükség esetén segítsen.

A szerepjáték főként a szociális, érzelmi-akarati, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyerek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez.

A bábozás, dramatizálás során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvónő bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyerekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyerek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek.

Az óvónő biztosítson megfelelő eszközöket az ismert mesék eljátszásához. Szükséges eszközök: fakanál-, kesztyűs, marionett-, gyűszűbábok, díszletek, dramatizálási kellékek, fejdíszek. Az óvónő az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyerekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyerek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyerek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével.

A bábozás és a dramatizálás segíti a gyerekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. Feszültség levezető, szorongást feloldó hatása van. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású.

A szabályjátéknál legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye. Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyerekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehozhatnak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvónő feladata a gyerekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, a játék megismertetése együtt játszással, a csoportos játékoknál a szabályok betartására ösztönzés.

A sokféle játék során fejlődik a gyerekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a sikert és a kudarcát. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játécai, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvónő a gyermekek szabad játéktevékenységében megengedő és modellnyújtó legyen egy személyben, értékeket átadó szerepe érvényesüljön.

A játéktevékenységben megvalósuló tanulás elősegítése

A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyerekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. Az óvodapedagógus figyelembe veszi és felhasználja a szakemberek (pszichológusok, gyógypedagógusok, logopédusok, fejlesztő pedagógusok) által - gyermekeként differenciáltan – javasolt fejlesztő játékokat. A játéklehetőségeket így a **képességfejlesztő játékok** területén, saját készítésű eszközökkel, szakirodalmi gyűjteményekből bővítjük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak. A saját tervezésű, készítésű játékok a gyerekek fejlettségéhez, érdeklődéséhez jobban igazodnak, így jól kiegészítik a kész fejlesztő játékokat.

Az óvónők által készített játékok fő típusai: kirakó, puzzle, dominó, ügyességi, kártya, társasjátékok. Ezek elkészítésébe a pedagógiai asszisztensek is kapcsolódnak be az óvodapedagógus irányításával.

Ezek a játékok különböző témákban készülnek, könnyen variálhatók, egy-egy szabály változtatásával könnyíthetők, nehezíthetők, így különböző fejlettségű gyerekek számára is alkalmasak, differenciálhatók.

Az óvónő a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyerekek életkori sajátosságait /társsal való játékot főként az 5-6-7 évesek számára tervezzen/, egyéni jellemzőiket és tevékenységük jellegzetességét. Az óvónő elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékosoktól együttműködést kívánnak.

A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együtt játszás során az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyerekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

A gyerekek a képességfejlesztő játékokat szabadon választják, igényük szerint egyedül, társsal vagy az óvónővel játsszák. Az óvónő és a gyerek páros együtt játszása akkor sikeres, ha a gyerek többszöri ismétlését is kéri.

A képességfejlesztő játékok fejlesztésben való felhasználására az óvónők átfedési idejében van a leginkább lehetőség. Az óvónő a gyerek szabad játékát tiszteletben tartva, megfelelő situációt teremtve együtt játszást ajánl fel a gyerekeknek. A gyerek visszautasítása esetén ne erőltesse, keressen más alkalmat.

A fejlődés várható eredménye

- Örömmel, önfeláldozóan játszik, képes élményeinek eljátszására.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni, építményt lemásolni.
- Szívesen vállal szerepet.
- A gyermek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült, játékában kitartó.
- Kitartóan képes játszani, társaival együttműködve, betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat, másokat is figyelmeztet a szabályok betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásokra törekszik.
- A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsol bábozik, dramatizál.

6.3.2. Verselés, mesélés

Cél:

- Irodalmi élménynyújtás az igényesen, megfelelően kiválasztott irodalmi műveken keresztül, a magyar és keresztény kultúra értékeinek átörökítése.
- A gyermek mindennapjaiban legyen jelen a mesehallgatás, mondókázás.
- A magyar és roma népmesék, a magyar és roma népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság, roma kultúra történelmét feldolgozó mondavilág meséinek megismerése.
- A biztonságos önkifejezés megalapozása saját mese, vers vagy rövid imák alkotásával, ezeknek mozgással, ábrázolással való összekapcsolásával.

Feladatok:

- A választás elsősorban a magyar népi, illetve kortárs irodalmi művekből, valamint a gyermekek számára feldolgozható bibliai történetekből történik.
- Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása megfelel a gyermekek életkorának és egyéni érdeklődésének.

(2,5) 3 - 4 évesek
<ul style="list-style-type: none"> • Rövid, ritmikus népi mondókák, mondókamesék, formulamesék, állatmesék, (10-12) történetek, • Rövidke versek (10-12), imák, fohászok, melyek elsősorban köszönetet fejeznek ki. • Ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
4 - 5 évesek
<ul style="list-style-type: none"> • Népi mondókák, rövid, humoros ritmikus versek (6-8) • Hangutánzó mesék, párbeszédű mesék, láncmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék, rövid bibliai történetek (Jézus születése, csodái) (6-8). A mesék szerkezete összetettebb lehet. • Mai kortárs irodalmi művekből is lehet válogatni. • Hálát kifejező rövid imádságok, saját szavakkal megfogalmazott kérő imák, fohászok.
5-6-7 (8) évesek
<ul style="list-style-type: none"> • Mondókákon, kiszámolókon /8-10/ kívül, bővíljen nyelvtörökkel és találós kérdésekkel. Saját mesék megfogalmazása. • Kissé hosszabb vidám, tréfás versek /15-20/ • Katolikus kötött imák közül a legismertebbek, gyermekek számára is feldolgozhatóak. Saját megfogalmazásban kérő, köszönő, hálát adó imák, fohászok. • A mesék /18-25/ cselekménye összetett, több szálon futó lehet. A hosszabb népmesék, a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, mai kortárs irodalmi művek és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba. • Bibliai történetek közül: teremtéstörténet, Noé, Jézus élete, csodái, példabeszédei közül a kisgyermek számára feldolgozhatóak.

Mese

A mesék élni segítenek! A gyermekek szeretik a meséket, melyek a jobb agyféltekés megoldásokat – kreativitást mozdítják be, hiszen ott a jóság, hűség, a lovgiasság, az illem és a becsület mindig győzedelmeskedik. A mesék mozgásba hozzák a gyermekek képzeletét, megbékítik félelmeikkel, erősítik önbizalmukat, pihentetnek, szórakoztatnak, segítenek az élmények feldolgozásában, igazságot, bölcsességet, erkölcsi hitvallást fejeznek ki.

Éppen ezért bátran kérdezzenek, meséljenek, hogy képesek legyenek szorongásaikat leküzdeni és megszabaduljanak gátlásaiktól. Nem logikusan fogja fel, ezért sem magyarázzuk, hanem engedjük, hogy átélje! A didaktikus mesék ezért nem jók, mert kitolja a bal agyféltekébe a hallottakat, és egyfajta feladathelyzetben van, ahol a feladatra koncentrálni, nem az átélésre. A hallott mesét – olyan formában és mélységben dolgozza fel – ahol ő tart. A láncmeséknél tudja, hogy mi fog jönni, minden biztos benne – mert az életében semmi nem ilyen biztos –, ezért annyiszor kéri, ahányszor van benne feldolgozhatója. A tréfás történetek esetében is nincs olyan élet helyzet amire nem tudunk mesét kitalálni.

A jó mese és gyermekvers, hangzásban, ritmusban, hangulatban, képi erőben messze felülmúlja a hétköznapi beszédünket.

Az óvónő a nap folyamán bármikor mesélhet a gyerekek kérésére, illetve egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyerekeket önálló mesemondásra. Az óvónő meséléskor szemben helyezkedjen el, úgy, hogy minden gyereket lásson és őt is lássák. Az óvónők javarészt emlékezetből mondjanak mesét, hiszen arcuk és hangjuk játékaival is segítik életre kelteni a történetet.

Új mese bemutatása esetében a képi megjelenítés nélküli mesélés segíti a gyermekben a belső kép kialakulását. A két óvónő meséljen együtt, bábozzon, dramatizáljon a gyerekeknek.

A tevékenység időtartamát az óvónő a gyerekek igényeinek, érdeklődésének megfelelően alakítsa, a gyermekek folyamatosan átmehetnek más tevékenységekbe. A gyerekek szeretik ugyanazt a mesét sokszor hallani, van néhány kedvenc meséjük is. A nagyobb gyermekek számára biztosítson lehetőséget az óvónő a meserészek képi ábrázolására, melyek, mint belső képek jelennek meg. Maguk is kitalálhatnak meséket, ezek szólhatnak bármiről vagy bárkiről – nagy varázsa van az ilyen „mi mesénk”-nek.

Lefekvés előtt minden nap mondjon mesét az óvónő, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermekek szókincsének bővülését, kifejezőképességének fejlődését.

Vers

A vers a beszéd zenei elemeire épül. Benne a játék, szöveg, dallam, mozgás, ritmus és hangulat megbonthatatlan egységet alkot. Vershallgatásra a gyerekeket legtöbbször az őket körülvevő környezet jelenségei, a természet változásai, az évszakok

körforgása, a mindennapi élményeik motiválják. Éppen ezért szólnak a verseink a családról, évszakokról, állatokról, növényekről, járművekről, egészségről, mesterségekről.

Népünk hagyományait, a jeles napok szokásait őrző versekből válogatunk különböző nyelvtörőket, találós kérdéseket, népi mondókákat, rigmusokat, népi játékokat és a katolikus egyházi ünnepekhez kapcsolódó verseket.

A gyerekek beszéd tisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörők. Az óvónő a spontán alakuló és az általa teremtett helyzeteket használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvónő sok mondókát, verset. Sokat beszélgetsen a gyerekekkel, hallgassa meg őket.

Irodalmi élmény befogadásához szükséges szokások kialakítása:

- meseládikó, meseszőnyeg, varázsfurulya, mesepárnák, mesekuckó, stb...
- A mesélés mindig nyugodt, derűs légkörben folyik, biztosítanunk kell a megfelelő hangulatot. (A látszólag "külső hallgatók" is legyenek részesei a mesének.)
- Az óvodapedagógus meséit színesítse a bábozás, dramatizálás, szituációs játékok, színházlátogatások szervezése.

Bábjáték

Sok lehetőséget nyújt a gyerekek kreativitásának kibontakoztatására. A bábok életre keltve mondhatják el vágyaikat, sérelmeiket, véleményüket az őket körülvevő világról. A bábozás megteremti a társas kapcsolatok többféle variációját, számtalan készség kialakulását, fejlesztését segíti elő.

A bábozás során a gyerekek ismert mesét, annak átalakított változatát (más szereplőkkel vagy más helyszínen) és improvizált történetet is eljátszhatnak.

Dramatizálás, szituációs játékok, drámajátékok

A **dramatizálás** fejleszti a gyerekek szókincsét, beszédképességét és előadásmódját, az egyre finomabb nagymozgásukat, saját testükről alkotott képüket. A gyerekek fokozatosan jutnak el az utánozó játéktól a rögtönzött játékon át, az önálló alkotó játékig. Játékedvüket fokozza, ha a díszletek és jelmezek készítésében részt vesznek.

A drámajáték csak akkor fejt ki hatását, segíti a gyermek önkifejezését, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és örömet adó együttjátszáson alapul. A **zene** jól összekapcsolható a gyerekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal. A gyerekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és a drámajátékok hároméves kortól alkalmazhatók.

A szituációs játékokkal lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyerekek egy másik személy helyébe képzelhetik magukat, megvalósíthatják elképzeléseiket egy fantázia szituációban.

Olyan szituációkat teremtsen a pedagógus, ahol a gyermekek saját érzelmeiket kifejezhetik, és lehetőségük van megtapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvónő szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása.

- A csoportszobákban elérhető, állandó helyen állnak a gyermekek rendelkezésére képeskönyvek, lapozgatók, melyeket a játékidő folyamán bármikor elővehetnek. Arra szoktatjuk őket, hogy a könyvekkel óvatosan bánjanak, becsülik meg azokat. A könyv megszerettetésére nevelünk.
- Szervezzen az óvónő a nagyobb gyermekek részére könyvtárlátogatásokat.
- Az óvónői feladatok közé tartozik a mesélés szerepének megismertetése, irodalmi művek ajánlása családok számára.

A fejlődés várható eredménye

- Örömmel várja a mesélést, mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- **Szívesen hallgatják a magyar és roma népmeséket, a magyar és roma népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság, roma kultúra történelmét feldolgozó mondavilág meséit.**
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes meséket alkotni, történeteket elmondani, és az elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tudja.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni, epizódjait összekötni.
- Hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdi felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- Szívesen nézeget képeskönyvet, és azt megbecsüli, vigyáz épségére.
- A könyvekben a képek alapján megtalálja legkedvesebb meséit.
- Ismeri az óvoda gyerekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodik.
- Szívesen mond verset, mondókát, sokat ismer, szívesen bábozik, dramatizál ismert meséket. Kitalál történetet, kreatívan improvizál.
- A gyermek beszédritmusa, hangsúlya megfelel a magyar nyelv sajátosságainak.

- Csökken a TV-vel, DVD-vel, hangkazettával történő mesehallgatások száma a szülői mesélés gyakoriságának arányában.

6.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Óvodánkban az éneknek, zenei nevelésnek mindenütt helye van: a hétköznapokban és az ünnepeken is. Hétköznapokon a játékokban - mondókákkal, népi gyermekjátékokkal (dalos játékok). Az ünnepek kapcsán a vallásos témájú énekekkel az ünnepekhez, azok liturgiájához kapcsolódóan.

A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének.

Mivel az óvodában a gyermek legfontosabb tevékenysége a játék, - ezt a zenei nevelésnél is figyelembe kell venni. Fontos, hogy több mozgáshoz, játékhelyzethez kapcsolódó dalos játék és kevesebb játék nélküli, évszakhoz, ünnepekhez kapcsolódó ének alkossa a zenei nevelés dalanyagát.

Népszokásaink elsősorban a felnőttek életének velejárói. Nem célszerű tehát felnőttek tekinteni óvodás gyermekeinket. Ne akarjunk hangterjedelmüket, éneklési készségüket messze meghaladó, érzelmi világuktól távol álló felnőtt dalokat énekelteni. Ismerni kell a népi hagyományainkat ahhoz, hogy azokból mit lehet már ebben a korban megismertetni gyermekeinkkel. Mi az, amiről csak halljanak, s mi az, amit cselekvőleg és könnyen elsajátíthatnak anélkül, hogy életkori sajátosságait meghaladó feladatok elé állítanánk őket.

A népi játékok sokféle készséget, képességet fejlesztenek. Minél többszöri, örömteli átélésükkel fejlődnek a kommunikációs, a szociális, és testi kompetenciák. Az ebben rejlő fejlesztési lehetőségeket igyekszünk kihasználni, törekszünk rá, hogy minél több óvodapedagógus képezhesse magát a népi gyermekjátékok területén.

Az óvodai zenei nevelés egyrészt a gyermekek spontán kezdeményezéseire, másrészt az óvónő ötleteire épül. Az egymásra épülő, komplex formában megjelenő zenei tevékenységek mellett sok lehetőség van az alkalomszerű helyzetek kihasználására (hangulatkeltésre, egy-egy gyermek érzelmi állapotának befolyásolására, várakozási idők kitöltésére, gondozási műveletek közben, napirendek közötti átívelésre).

A dalosjátékokhoz, mondókákhoz természetes módon társul a zenei képességek fejlesztése, zenei ritmusérzék / metrum, ütem, ritmus, tempóérzék / zenei hallás / tiszta éneklés, dinamikai és hangszín érzék / zenei emlékező és reprodukáló képesség, belső hallás, zenei formaérzék.

Cél:

- A környezet hangjainak megfigyelése, ölbeli játékok, énekes játékok, népi gyermekdalok, mondókák – a zenélés nyújtson örömet a gyermeknek.
- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadásra való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld, helyi települési (roma kultúra) értékeinek átörökítése a népzene, a népi gyermekdalok, a népi játékok, táncok, és hangszerek megismertetése által.
- Az élményt nyújtó közös énekes és zenei tevékenységek során a gyermek felfedezhesse a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. E tevékenység feladatainak eredményes megvalósítása alapozza meg és segíti elő a zenei anyanyelv kialakulását.

Feladatok:

- Az óvónő örömmel vegyen részt a közös éneklésben, énekes játékokban, maga is élvezze a tevékenységet.
- Nyújtson örömet és egyben keltse fel a gyermekek zene iránti érdeklődését ölbeli játékokkal, népi gyermekdalokkal.
- Válogatásra javasolt énekes népi játékok: szüreti mulatság, betlehemes, farsangi állatalakoskodók, lakodalmas, böjti játékok, Gergely-járás, zöldág-járás, pünkösdőló, stb...
- A játékok hangulatának megteremtéséhez olyan eszközöket biztosítson, melyek motiváló hatásúak, élményt előhívók, esztétikusak.
- Alakítsa a gyermekek éneklési készségét és harmonikus, szép mozgását.
- Saját hangszerjátékkal alapozza meg a gyermekek zenei fogékonyságát.
- Igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokkal alakítsa a gyermek zenei kreativitását.
- Nemzetiségi nevelés esetén a zenehallgatási anyag válogatásánál vegye figyelembe a gyermek hovatarozását.
- Az óvodapedagógus alakítsa ki a csoportban egy olyan zenei területet, ahol több gyermek elfér körben ülve. Itt történhetnek a zenei képességfejlesztések. Kialakíthat még zenei albumot, zenei falat, ahol esztétikus képek, kellékek, más szimbólumok formájában látható, hogy melyik ölbeli-, énekes játékot és mondókát tanulták a héten a gyermekek.

Megfelelő dalanyag kiválasztása.

Az igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően történjen. A ritmus, hangterjedelem szempontjából a gyerekek számára nehéz dalok - pl. egy-egy vallásos témájú ének - alkothatják az énekhallgatás anyagát. Néhány ilyen dal az óvónők előadásában emelheti az adott ünnep hangulatát.

(2,5)3 - 4 évesek
<ul style="list-style-type: none">
• A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.
• A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyermekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.
• A társas együtt mozgás mondókái, énekei mellett még inkább az együttérzés játéka, a testérzet fejlődését segítő mondókák, énekek domináljanak.
• 6-8 mondóka, ölbeli játék
• 10-15 énekes játék
• 1-2 műdal
4 - 5 évesek
<ul style="list-style-type: none">
• A mozgáskészség további fejlesztése a cél, olyan játékok megismertetésével, amelyekben jelen van a küzdő szellem.
• A dalok hangterjedelme ne lépje túl a 6 hang távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen fél hang.
• A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és a szinkópa is előfordulhat.
• A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó
• 4-5 új mondóka
• 12-15 énekes játék
• 2-3 műdal
5-6-7(8) évesek
<ul style="list-style-type: none">
• A dalok hangterjedelme változatlanul 6 hang távolságában mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet fél hang is (fá és ti)
• A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is.
• Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő pársjátékok.
• Egyre több dalos játék megtanulásával már képesek lesznek önállóan is játékot szervezni. Egy-egy dalos játék eljátszása közben a gyermek érzékeli a magyar dal, tánc és játéknyelvet.
• 4-7 új mondóka
• 15-18 új énekes játék
• 3-4 alkalomhoz illő műdal

Gyermektánc

A gyermektánc elemeivel való ismerkedés, az egyszerű tánclépések (höcögők, sarkalók, rogyantók, koppantók, lengetők, hintázó mozdulatok, sor és csigavonalak ...) a népi gyermekjátékokba beépülve és ünnepekhez kapcsolódva is megjelennek az óvodai életben. Lehetőség szerint egyéb támogatásokkal biztosítjuk óvodásaink számára, hogy gyermektánc oktatói végzettséggel rendelkező pedagógusok élményt nyújtó gyermektánc tevékenység szervezésével, a magyar népi gyermekjátékokat, gyermektáncokat, népdalokat megszerettessék óvodásainkkal.

Fejlődés várható eredményei

- Szívesen hallgat zenét, örömmel játszik dalos játékokat.
- Korához, adottságához mérten tisztán énekel. Bátran, akár egyedül is.
- Közben megtanulja, gyakorolja a játékszabályokat, szabálytudata is fejlődik.
- Felismeri a magas-mély, gyors-lassú, halk-hangos közti árnyaltabb különbségeket is, be tudja azt mutatni.
- Mozgása esztétikus, képes az egyenletes lüktetést érzékeltetni, ritmust követni.
- Fejlődik zenei hallása, ritmusérzéke, aktivitása.
- Új szavakat, népi kifejezéseket ismer meg, így fejlődik, bővül szókincse.
- A dalokat, mondókákat beépíti játékába.
- Felismeri néhány hangszer hangját, és maga is képes hangszerek megszólaltatására (dob, cintányér, triangulum)
- Ismerkedik a nemzeti és nemzetiségi értékeket hordozó hagyományos és kortárs művészeti alkotásokkal.

6.3.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés komplex, összetett nevelési terület, az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat, beépül a mindennapos tevékenységek folyamatába, s nem pusztán egy tevékenységi területre szűkül le. A vizuális nevelésen belül résztvevőknek tekinthetjük az alkotó-alakító tevékenységet, amely ugyanúgy alaptevékenysége a gyermeknek, mint a játék.

A játéknak is szembevetendő tulajdonsága a kötetlen konstruálás. Az „én okozom” önállóság és hatáskeltés érzése adja a játék kiélési lehetőségét: nem a gyerek igazodik a külvilág törvényeihez, hanem a játékvilágot alkotja saját elképzelése szerint. Ez a kiélési lehetőség érvényesül a rajzolásban, de bármilyen más alkotó tevékenységben is.

A rajzolás sikerélménye hasonlíthat a konstruktív munkavégzés öröméhez, a „megcsináltam, jól csináltam” érzéshez. A jól sikerült forma, motívum ismételtetésénél ez nagy szerepet játszik.

Cél:

- Érdeklődés felkeltése a vizuális tevékenység iránt, érzelmek, gondolatok vizuális megjelenítése.
- Az esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása az Isten teremtette világra, emberek készítette alkotásokra való örömteli rácsodálkozással.
- Keresztény, népi, roma nemzetiségi szimbólumok megismertetése, ezek megjelenítése változatos technikák alkalmazásával.
- Az alkotás örömeinek megtapasztalása.
- Finommotorika fejlesztése, a helyes ceruzafogás elsajátítása, térbeli tájékozódás, szín és formavilág gazdagítása.
- Különböző anyagok, változatos technikák megismertetése

Feladatok:

A gyermeki alkotó-, alakító kedv, közlésigény felkeltése és segítése, az ehhez szükséges feltételek biztosításával

Idő

A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeit a gyerekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi időt tölthetnek vele, amennyihez kedvük van. A szabad játék adta kötetlen légkörben a gyermekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvónő együtt örüljön a gyerekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak, az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy – egy inspiráló eszközzel segítheti.

Eszköz

Fontos a jó minőségű, a gyerekek által könnyen megfogható, használható eszközök biztosítása. A természetes anyagok elsődlegessége, felhasználási lehetőségük sokszínűsége formai és technikai tapasztalatszerzést biztosít. Megmunkálásuk újszerű, érdekes helyzeteket teremt, a megszokottól eltérő megoldások kipróbálását, a plasztikai gondolkodás sajátos lehetőségét kínálják. A természetben talált anyagok átlagtól eltérő, érdekes, újszerű formájukkal megindítják a gyermeki képzeletet, így megmunkálásuk során a gyerekek fokozatosan élék át a valódi alkotás örömeit.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyermekek és szülők segítségét is kérheti /különböző minőségű papírok, textilek, dugók, dobozok/. Az eszközök kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. Ennek megfelelően a kisebbek számára vastag eszközöket és nagyméretű felületeket kell biztosítani. Minden csoportban legyenek balkezes eszközök is.

Hely

Az alkotó tevékenységhez a csendes, nyugodt helyen lévő 6-8 személyes, lehetőleg körbe ülhető asztal a legideálisabb. Az asztal előnye, hogy az eszközöket a gyerekek könnyen elérik, és karjuk szabadon mozoghat, egymást nem lökik meg.

Az eszközök, anyagok elhelyezése nyitott polcokon, kosarakban és más tárolókban célszerű, hogy a gyerekek könnyen elő tudják venni ezeket. Az elkészült alkotások tárolására egyéni iratpapucskok a praktikusak, kiállításra alkalmas polcok, kis asztal, ahol a gyerekek önállóan elhelyezhetik műveiket. A gyerekek alkotásait a felnőttek és a gyermektársak is becsülik meg, lássák el a gyermek jelével, tegyék ki az öltözői falújságra, őrizték meg az egyéni tárolókban. A gyerekek haza is vihetik az alkotásokat.

A gyerekek környezetükből spontán és az óvónő által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra készítik őket. Az óvónő ezért az udvari élet során is teremtsen lehetőséget az alkotásra.

A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása, fenntartása során az óvónő formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

A vizuális megismerés-látásnevelés

Az óvodapedagógus vezesse el gyermekeket a látás művészetére. Minél több és változatosabb látványélményhez kell juttatni a gyermekeket, - az egyszerű odafordulástól az ámuló csodálkozásig, a rácsodálkozástól a vizsgálódásig – ahhoz, hogy képesek legyenek a befogadásra, és az alkotó hozzáállásra.

A vizuális észlelés fejlődése a 3-6 éves korban a legintenzívebb. A megismerésben a látás átveszi a vezető szerepet, a tapintás és a hallás pedig segíti ezt a folyamatot. Az érzékszervek fejlettségi szintje segíti a gyermekeket a világ megismerésében, megfigyelésében.

Az a tény, hogy ebben a korban a fejlődés elsősorban a tevékenykedés feltételei között biztosított, rámutat arra, hogy milyen fontos szerepe van az óvónőnek a vizuális feladatrendszer megtervezésében.

Azt kell elémünk, hogy a gyerekek vágyat érezzenek érzelmeik, gondolataik, élményeik képi-plasztikai kifejezésére, az alkotó-alakító tevékenységre, környezetük esztétikus formálására, alakítására. A gyermek érzéseit, élményeit, melyeket szóban alig vagy még egyáltalán nem tud megfogalmazni, a számára egyik legnyilvánvalóbb módon közvetíti felénk, a rajzokon, alkotásokon keresztül.

Az óvodapedagógus feladata, hogy ezeket az alkotásokat a megfelelő módon szemlélje és értelmezze. Amennyiben ez sikerül, bepillanthat a gyermekek gondolatvilágába, megismerheti érzéseiket, segíthet feldolgozni esetleges félelmeiket, oldani szorongásukat, vagy épp velük örülhet.

Életkoruk és egyéni képességeik figyelembevételével segítse vizuális ismeretüket.

(2,5) 3 - 4 évesek
Az óvónő megkedvelteti a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
<ul style="list-style-type: none">
• Az óvónő teremtsen a gyerekek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. Ehhez vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzát, botokat biztosítson, mert a gyerekek keze ekkor még nem képes vékony eszközök helyes fogására.
• A firka korszakában a gyerekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyerekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvónő ismertesse meg a gyerekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját.
• Az óvónő biztosítsa, hogy a gyerekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sóliszt-gyurma, agyag formálhatóságával gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyerekek.
• Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket a formázás eszközeinek használatával /műanyag, tompa kés, kiszúró forma, sodrófa/ a nyomat készítés és a díszítés technikáival /termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök/.
• Az óvónő kreativitása, a gyerekek tevékenységéért való lelkesedése, öröme ösztönzőleg hat az ábrázoló tevékenységek iránti érdeklődésre.
4 - 5 évesek
<ul style="list-style-type: none">
• A gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, szövés, varrás és gyöngyfüzés alapjait.
• A gyermek ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében, és fejlődik a figurativitása. Az óvónő sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.
• 5-6-7 (8) évesek
<ul style="list-style-type: none">
• Az óvónő erősíti a képalkotás különböző, változatos, vegyes technikákkal történő készítését (mozaik, kollázs, nyomatok, karcok), valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
• A figurativitás előtérbe kerül, az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek.
• Egyre több vékony eszközt használjanak /ceruza, ecset.../. Az óvónő bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismertesse meg a gyermekeket /batikolás, szövés, fonás, varrás, sütés, waxolás.../.
• A gyerekek téma ábrázolása tovább bővül emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok, bábok készítésével.

Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyermekeket az óvónő érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzen motiválni. A gyermek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvónő a gyermek érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban a finommozgás fejletlensége miatt kerülik, főként a fiúk. Az óvónő figyeljen oda ezekre a gyerekekre és fejlettségüknek megfelelő feltételek biztosításával próbálja őket sikerélményhez juttatni.

Különbőség tapasztalható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésében. Vegye figyelembe ezt az óvónő és a fiúk számára is biztositson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az alkotásokra a gyermekek jelét felírjuk és elkülönített helyen gyűjtjük. A térbeli alkotásokat egy jól látható kiállítási polcra helyezzük. Az aznapi tevékenységek eredményeit vagy egyéb szabadidős munkákat megmutatjuk a szülőknek. Minden rajzot, alkotást, munkát nagyra értékelünk és megbecsülünk. Bátorító, pozitív lelkesítő szavakkal tartjuk ébren a gyermekek ábrázoló kedvét.

Gyermeki alkotások közösségi rendezvények alkalmával bemutatjuk, a csoport öltözők tágas teret adnak erre, de az emeleti aula rész állandó vagy időszakos kiállításokra is alkalmas.

A művészet, magyar népi és roma kultúra és a művészeti alkotások megszerettetése.

A vizuális nevelés a művészeti nevelés része. A népi kismesterségekkel való megismerkedés, a közvetlen tapasztalás és az élményszerzés olyan ismeretekhez juttatja a gyermeket, amelyekből megtudja, hogyan készíthetők el környezetünk tárgyai, eszközei (szőttesek, kelmefestés, agyagedények, vesszőből kerítés, mézeskalács, nemezbetlehem, népi hangszerek, stb...).

Fontos megismertetni a gyermekkel a népművészet tiszta stílusát, forma és színvilágát, díszítő elemeit, melyek rokonságot mutatnak a gyermeki látásmóddal: egyszerűség, érzelem és képzeletgazdagság, eleven színvilág, dekorativitás jellemzi mindkettőt. Ezáltal is formálódik ízlésviláguk, fejlődik gondolkodásuk, fantáziájuk, kreativitásuk.

A kreativitásfejlesztésben is fontos szerepet tölt be a népi kismesterségekkel való ismerkedés. A szövés, a vesszőfonás, a mézesbábformálás, a tojásfestés, az írókázás, a nemezelés, a gyermekjátékok készítése, az agyagedények formálása is mind ezt a célt szolgálják, és hozzájárulnak a gyermekek környezeteszteitikai érzékenységének és aktivitásának kibontakoztatásához.

Tehetséges nagyobb óvodásaink munkái pályázatokon is részt vesznek.

A fejlődés várható eredményei

- Képes rácsodálkozni a világ szépségére, esztétikus látványára, képes esztétikai véleményt mondani.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Sokféle ábrázolási technikát ismer, különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalatai, ismeretei vannak, bátran és szívesen használja azokat.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Képi és plasztikus alkotása részletező, térelrendezése komponált, színvilága gazdag, egyedi.
- Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése. Szem-kéz mozgása összerendezett, helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, térlátása korának megfelelő
- Tud kollektív munkákban részt venni, közöset alkotni. A közösen végzett munka öröme erősíti az összetartozás érzését.
- Ceruzafogása helyes, könnyed, biztos, vonalvezetése pontos, lendületes.
- Alkotásaiban kitölti az egész felületet, a színeket változatosan bátran használja, ismeri.
- Segít a csoportszoba díszítésében, felfedezi a díszítés örömet, esztétikai szépségét.

6.3.5. Mozgás

A 3-6-7 éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A mozgás vezérlésének agyi szerveződése együtt jár olyan agyi struktúrák funkcióinak javulásával, melyek a tanulási képességek alapjait adják. Ebben az életszakaszban a gyermek különösen érzékeny a testi fejlődését biztositó hatásokra.

Cél:

- A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése
- A rendszeres mozgás, mint egészséges életmódot erősítő tevékenység megszerettetése
- A mozgásszint fejlesztése, a mozgástapasztalatok bővítése sok gyakorlási lehetőség biztositásával.
- A mozgáson keresztül a testi képességek - fizikai erőnlét - fejlesztése, az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

Mozgásfejlesztés területei

- Szabad játékban, a gyermekek spontán, természetes mozgása közben.
- Tervezett heti/ napi frissítő mozgásos tevékenységek alkalmával

Feladatok:

A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása

Egész nap folyamán biztosítani kell a gyermekek számára az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségét. **A mozgásos játék-lehetőségek összeállításánál** az óvónő vegye figyelembe a gyerekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyerekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint hogy minden gyerek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet.

Az óvónő **a csoportszobában** alakítson ki szabad teret a mozgásos játék számára, és biztosítson az időszakosan bevitt eszközökkel lehetőséget különböző mozgásokra.

Javasolt eszközök: pad, zsámoly, bukfenc szőnyeg, célba dobók /vízszintes, függőleges cél/, színes lépegető, tornakarika, kugli, ugróiskola, különböző méretű labdák, hintaló, trambulín, füles labda.

A gyerekek igényük szerint különböző mozgásokat végezhetnek az eszközökön. Az óvónő egyéni differenciálással segítse a gyerekeket az eszközök adta mozgáslehetőségek megismerésében, és ügyeljen az eszközök biztonságos használatára. A felnőttek a csoportszobában úgy alakítsák ki együttműködésüket, hogy figyelemmel tudják kísérni a több helyszínen folyó tevékenységeket.

Az udvaron a sok mozgásos játéklehetőség kialakítása megtörtént 2018/2020 között egy komoly teljes udvarfelújítással. A különböző mászóakák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget, és nagy jelentőségűek a hintázó, ringató, pörgő mozgások lehetőségét kínáló eszközök, a páros lengő hinta, rugós játékok. Ezek a mozgásformák az idegrendszer szerveződésére gyakorolnak kedvező hatást. Az óvónő biztosítson az időjárásnak megfelelően minden nap szabad levegőn való mozgást a gyerekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen.

Javasolt eszközök az udvari mozgásos játékokhoz: roller, kerékpár, célba-dobók /vízszintes, függőleges cél/, kugli, ugróiskola, különböző méretű labdák, stb...

A gyerekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk, ismertesse meg az óvónő a gyerekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyermekekre.

A gyerekek mozgásigénye különböző. Az óvónő ne korlátozza a gyerekek mozgását az udvaron, de alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére.

A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyerekek mozgásfejlődésének elősegítése

Óvodás korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel-, leugrás, tárgyhordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás. A mozgás által fejlődik a gyermek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.

Életkori jellegzetességek:

(2,5)3 - 4 évesek
<ul style="list-style-type: none">
• Nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.
• A természetes nagymozgások fejlesztésére tesszük a hangsúlyt.
4 - 5 évesek
<ul style="list-style-type: none">
• Nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal.
• A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. /Testrészek, oldaltság, szalag jelölés (jobb kéz), téri tapasztalatok/.
• Szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztésére tesszük a hangsúlyt.
5-6-7(8) évesek
<ul style="list-style-type: none">
• A nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyerekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz, fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/, a szem-kéz /célba dobások, labdajátékok/, szem-láb /lábbal labdavezetés/ koordináció fejlesztése előtérbe kerül.
• Legintenzívebb a térpercepció fejlődése / fogó játékok, dalos játékok/.

- **A finom-motorika** fejlesztésére tesszük a legnagyobb hangsúlyt, az észlelés, a mozgás közbeni alakítás és formaállandóság fejlesztésére.

Minden csoport **heti egy alkalommal** vesz részt szervezett mozgásos tevékenységben, testnevelésen a **tornaszobában**, jó idő esetén az udvaron. A csoportok két részre bontva (10-12 fő) mozognak, segítve az óvodapedagógust, hogy hatékonyan tudja egyénileg is fejleszteni a gyermekeket. A napi frissítő mozgás 10-15 perces időtartamú. A mindennapos mozgás és a „nagymozgás” anyaga témájában, motivációjában, eszközeiben kapcsolódik a vezérfonalként alkalmazott témahetes rendszerhez. Így a komplexitás a sokszínű képességfejlesztés érvényesül a mozgásfejlesztés területén is.

A fejlődő gyermeki agy megnövekedett oxigén-igényének kielégítésére sokszor teremtünk lehetőséget “rohángalós” és “kiabálós” játékok játszására, hogy ne kontrollálatlanul történjen.

Javasolt eszközök:

- **Kúszásra, mászásra, csúszásra lehetőséget adó szerek:** bordásfal, kötélletra, pad, tornakarika, *színes szivacs modulkészlet*
- **Egyensúlyozásra lehetőséget adó eszközök:** Body-roll henger, Gymnastic labda, gördeszka, rugódeszka, trambulin, *forgó egyensúlyozó korong, tyúkletra*, füles labda, *Ayres eszközök*, billenő deszka
- **Kézi-szerek:** különböző méretű labdák, tüskés labda, babzsák, kendő, szalag, *bot*
- **Egyéb sportszerek:** kötél, zsámoly, tornaszőnyeg,
- A testséma alakításához nélkülözhetetlen a nagyméretű **tükör** és a **jelölő szalag**.

A gyerekek a **szervezett nagymozgásban** mindannyian részt vesznek, gyerekek és felnőttek is a mozgásnak megfelelő öltözékben.

A szervezett testnevelés előkészítésénél a dajka gondoskodik a padló portalanításáról, a megfelelő szellőztetésről, az óvodapedagógus vagy a pedagógiai asszisztens az eszközök odakészítéséről. A megfelelő környezet biztosításával, a balesetvédelmi előírásokat megtartva, valamint értékorientált közösségi neveléssel, a veszélyekre való figyelem felkeltésével segítjük a biztonságos mozgás megvalósulását.

Az óvónő a szervezett testnevelés első részében *irányított mozgásos játékokat* játsszon a gyerekekkel. Ezek a gyerekek korától, fejlettségétől függően lehetnek mozgás utánzó, futó játékok, a nagyobbak esetében egyszerűbb gimnasztika /kézi-szerrel, zenére/ jellegű mozgások. Az *eszközös mozgásos játékra* biztosítsa a legtöbb időt az óvónő.

Vegye figyelembe az egyéni különbségeket a mozgásigény és a mozgásfejlettség terén, adjon lehetőséget a pihenés és a mozgás igény szerinti váltakozására. A sokféle eszköz közül minden gyerek önállóan választhat, a felnőtt által bemutatott módon vagy egyéni elképzelése szerinti mozgást végezhet ezeken. A lehetőségek között a gyerekek megoszlanak, így szinte nincs várakozási idő, ezzel az egyéni mozgással töltött idő megnő. A gyerekek egyéni igény szerint, egyéni tempóban gyakorolhatnak. Az eszközökön való mozgás párhuzamosan zajlik.

Az eszközös mozgásos játék után *irányított mozgásos szabályjátékkal, dalos játékkal, különböző versenyjátékkal, tartásjavító, lábboltozat erősítő gyakorlatokkal vagy relaxálással* vezeti le az óvónő a testnevelést.

Az óvónő a gyerekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, segíti a gyerekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását.

Az óvónő a gyerekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyerekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. Ne parancsoló, utasító legyen az óvónő, hanem természetesen kommunikáló, jókedvű játszótárs, segítő, ösztönző, ötletadó. Mozgása legyen minta a gyerekek számára.

A felnőttek összehangoltan segítsék az eszközök használatával, s az egymással kapcsolatos szokások kialakítását. Megosztva segítsenek a gyerekeknek, tekintsék át a sokféle mozgáslehetőséget.

A mozgás után bőséges folyadékbevitelre van szüksége a gyerekeknek, ennek biztosítása a dajka feladata.

A sok mozgás eredményeként alakul a gyerekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókincse, szociális képességei fejlődnek.

- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- Testi képességek fejlesztése, önbizalom erősítése
- Változatos eszközök alkalmazása
- Mozgásos játékok beépítése

- Nagymozgások, és finommotorika fejlesztése
- Szabad levegőn való tudatos mozgásfejlesztés
- Tartásjavítás, lábtorna beépítése a mindennapos mozgásba
- Baleset megelőzés a megfelelő környezet biztosításával, erkölcsi neveléssel

A fejlődés várható eredményei

- Igényli a mindennapos mozgást, mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és azonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós), ismeri legalább 2-3 kézi szer használatát (labda, ugróköté, karika).
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész, ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.
- Képes együttműködni a szabállyal rendelkező mozgásos játékoknál.
- Képes saját maga és társai testi épségére vigyázni.
- Néhány lépés nekifutással egyszerű akadályok átugrására képes, ugrását talajra érkezéskor fékezni tudja.
- Különböző kiinduló helyzetekből indítva gyakorolja a gurulóátfordulást.
- Hossztengely körüli gurulást végez eszközzel és párban is.
- Kislabdát hajít távolba, labdát vezet, a kézi szereket biztonsággal használja

6.3.6. Külső világ tevékeny megismerése

Az óvodai környezeti nevelés fontosságát, személyiségformáló, szokásalakító szerepét ma már senki sem vitatja, sőt egyre többen vannak, akik ezt tekintik az óvodai nevelés vezérfonalának, s a tevékenységeket (játék, verselés, mesélés, ének, zene, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, mintázás, kézimunka, mozgás, stb.) mintegy gyöngyként erre fűzik fel. Így lesz komplex egész az óvodai nevelés, így lehet megalapozni az óvodába járó gyerek környezeti tapasztalatait, amelyek később ismeretté, egész életre szóló tudássá alakulnak.

A teremtett világ tevékeny megismerése alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik az egyén környezetkultúrájának alakításában.

Fontosnak érezzük, hogy a gyermekek minél több személyes tapasztalatot szerezzenek az élővilágról. (pl. állatok megfigyelése, növények ültetése, gondozása) Tapasztalják meg, hogy a növekedés, érés lassú folyamat, hogy ez később evidencia legyen számukra.

Cél

- Rácsodálkozni tudás a teremtett világ szépségeire (öröm, hála),
- Természeti és társadalmi környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- A természet értékeit szerető, védő emberi értékek alakulása, melynek során kialakul a szülőföld szeretete is.
- A fenntartható fejlődés érdekében a környezettudatos viselkedés megalapozása.
- Új, ökológiai szemléletű ismeretek közvetítése, fenntartható fejlődésre nevelés
- Az önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlődése a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

Feladataink:

A teremtett világ tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása

Az óvodába lépéskor ériük kedvező érzelmi hatások a gyermeket, mert ez segíti szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását; lehetőséget, teret ad én-érvényesítő törekvéseinek. A szocializáció - a környezeti nevelés céljának és feladatának megvalósítása - szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása.

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek és készségek tudatos fejlesztése, amelyek elősegíthetik a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel - pontosabban az ott lévő értékekkel - való harmonikus kapcsolat, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer, a környezettudatos életvitel kialakulását.

A teremtett világ tevékeny megismerésének tervezése során az óvodánk törekszik a következő közös élményeket biztosító tevékenységek lehetőségének megteremtésére, megszervezésére:

- Az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megláttatása a helyi sajátosságok felhasználásával;
- Növények elhelyezése, gondozása az óvodában. Az óvoda kertjének (pl. virágos, gyógynövényes, zöldséges, gyümölcsös) a környezeti nevelés feladatainak megvalósítását is biztosító ki-, illetve átalakítása, az életkornak megfelelő tevékenységek folyamatos végzése a természet-sarokban történő változásokat is folyamatosan figyelemmel kísérve.
- Séták, kirándulások szervezése olyan helyszínekre, élőhelyekre, ahol jól megfigyelhetők a természet változásai, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti kölcsönhatások.
- Múzeumlátogatások tartalmi-módszertani megtervezése, megszervezése; hiszen a gyermekek környezeti nevelésében, ökológiai szemléletük alakításában fontos helyszínek lehetnek a múzeumok is;

A teremtett világ megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítése

Az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden, a gyerek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed.

- Változatos tevékenységek biztosítása felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Módszereink, eszközeink igazítása a gyermekek életkori sajátosságaihoz: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- A környezet szépsége, harmóniája felfedezésének megtanítása.
- A környezetszennyezésből származó pusztulás egy-egy példájának bemutatása.
- A környezetvédelem alapjainak megismertetése: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág védelmének, valamint a tájvédelem témáinak bevezetése.
- Környezetbarát szokások megalapozása, pl. takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás.
- Elemi közlekedési szabályok gyakoroltatása, a közlekedési eszközök megismertetése a gyermekekkel. A közlekedés biztonságára, önfegyelmre, egymás óvására nevelés.
- A gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességei fejlődésének elősegítése a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

A környezet megismerés tartalma néhány téma köré csoportosítható:

- **társadalmi környezet:** család, tagjai, együtt élésük, óvoda, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai...
- **természeti környezet:** évszakok, növények, állatok, élőhelyek, élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz...
- **környezetvédelem,** természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés...

Minden témához szervesen kapcsolódik a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeret.

A témakörök kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek. A környezet megismerésével a gyerekek el tudnak igazodni környezetükben. Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják.

Az óvodákban méltó helyet és szerepet adunk a játéknak és mesének - beleértve a tárgyak meglelkesítését is. Minthogy az óvodások számára minden lehet játék, meg kell keresni - a gyermeki kíváncsiságból kiindulva - a lehetőséget olyan játékokra, amelyek a környezeti nevelés szempontjából is tanulságosak.

Kiemeljük munkánk során a játék és mese fontosságát. Ajánlott tevékenység forma pl. a növények és állatok megismerése és elnevezése, a természet utáni vagy fantázia szerinti rajzolás – festés - gyurmázás, a természeti anyagokból való sajátkezü játék- és díszkészítés.

Fenntartható fejlődésre nevelés a környezettudatos magatartás alakításában - a családok bevonása, családi élet fontossága

A fenntarthatóság tanulásának leghatékonyabb módja a valós környezetben, természeti környezetben történő, élményeken, részvételen alapuló tapasztalás, ismeretszerzés.

A családi életet és az életmódot a fenntartható fejlődésre nevelés egyik legfontosabb területévé tesszük. Minthogy a családok életének fő színtere a - szó legtágabb értelmében vett - háztartás, az ezen a területen zajló nevelés ugyancsak jelentős a környezeti nevelés egészében. A környezethez való viszonyt már a nagyon korai életkorban meghatározza, hogy milyen helyet

foglal el a fenntarthatóság kérdése a család értékrendjében. Alapvető jelentőségű a családi nevelés és az óvodai-iskolai nevelés kapcsolata, reménybeli összhangja.

A családok szemlélete is elsősorban a gyermeken keresztül alakítható (az óvodában kialakított jó szokásokat a gyermekek hazaviszik). Törekedjünk az óvoda és a család együttműködésére; törekedjünk arra, hogy a gyermekek „neveljék” szüleiket, vigyék haza az óvodában kialakított környezetbarát szokásokat. Szemléleti-módszertani segítséget adunk a családoknak abban, hogy miképpen gazdagíthatják a kisgyermekek környezetükhöz való kapcsolatát, hogyan erősíthetik a pozitív attitűdöket. Bevonjuk a családokat óvodai programokba is, hiszen érdekli őket: mit is tapasztalnak itt gyermekeik.

Közlekedési nevelés

A gyermekek tapasztalat- és ismeretszerző sétái az óvoda közvetlen környezetében, utcáiban is történhetnek. Fontos feladatunk a gyermekek korai közlekedésre nevelése, az alapvető szabályok és fogalmak megismertetése: közlekedési lámpa jelzései, zebra, úttest, járda fogalmának minél hamarabbi megtanítása.

A fejlődés várható eredményei

- Meg tudja fogalmazni a teremtett világ szépségeit, örömet, hálát érez az ajándékba kapott világért.
- Ismeri és betartja a templomban szokásos alapvető viselkedési módokat.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Felismeri a napszakokat: a reggelt, a délelőttöt, a délutánt, estét, éjszakát. Képes ezekhez ismétlődő tevékenységeket társítani.
- Ismerkedik a hét napjaival, a hónapok nevével.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait. Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Tudja, hol lakik, mi a pontos címe, tudja szülei és saját nevét, ismeri szülei foglalkozását, tudja óvodájának nevét.
- A gyalogos közlekedésnél alkalmazza a közlekedési szabályokat.
- A környezetvédő viselkedés alapszabályait ismeri, alkalmazza.
- Ismeri szülőföldünk egy-egy népszokását, hagyományát.
- Képes alakzatokat, tárgyakat tulajdonságaik alapján szétválogatni, megkülönböztetni.
- Eligazodik térben, síkban, testükhöz képest felismeri az irányokat.
- Ismeretei vannak teste felépítéséről, érzékszervei funkciójáról, igényes teste tisztaságára.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- A matematikai érdeklődés felkeltése, a logikus gondolkodás megalapozása
- A minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása.

Feladatok:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása, érdekes, a gyermekek kíváncsiságára épülő problémahelyzetek teremtése.
- Matematikai tartalmú játékok kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása.
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása.
- Mennyiségi-, alaki-, nagyságbeli- és téri viszonyok felismertetése: a gyermekek ítélőképességének, tér-, sík-, és mennyiségsszemléletének fejlesztése.
- Matematikai osztályozásnál, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, úrtartalom szerint.
- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód a párosításra, számlálásra, a több, a kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.

- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációkban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése.
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, őrztartalom.

Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

A fejlődés várható eredményei

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó
- Számfogalma 10-es számkörben mozog
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb- rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- Ismeri az irányokat és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.
- Tud mennyiségeket összemérni magasság, hosszúság, tömeg, őrztartalom, terület, szélesség, vastagság és bőség szerint.

6.3.7. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodai élet az életre való felkészítés szerves része, az önállóság, az öntevékenység lehetőségeit rejti magában, melynek során készségek, tulajdonságok alakulnak ki, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességérzetüket.

A munka során tapasztalják, hogy az ember folyamatosan alakíthatja, változtathatja, kellemesebbé, célszerűbbé teheti környezetét. A környezetük rendben tartásával kialakul bennük az igény, hogy harmonikus környezet vegye körül őket. A külső rend elvezeti őket a belső rendezettséghez. A gyermekek egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jutnak az őket körülvevő világról, felfedezik önmaguk képességeit és ezáltal magabiztosabbá válik személyiségük.

Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, megismerkednek a munkafolyamat részmozzanataival, azok ajánlott sorrendjével, az elvállalt munka elvégzésének fontosságával.

A játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben adódik lehetőség a munkavégzésre. A gyermekek kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógus közreműködésével, majd később szívesen végeznek munkát társaikért is.

Célunk

- A munka iránti tisztelet megalapozása, az eredmény megbecslése, a dolgozó ember szeretete.

- Isten országának építői vagyunk, az Ő „munkatársai”. A szolgáló szeretettel végzett munka megtapasztalása már kisgyermekkorban.

A leggyakoribb munkafajták:

- az óvodai életet végig kísérő önkiszolgáló munka, amely a gyermekek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát fejleszti;
- a játékban megjelenő, önmaguk és társaik valós szükségleteit kielégítő munkák, a gyermekek önként vállalt, alkalmi tevékenységei (tízórai, saláta-készítés, sütés ...);
- a csoporthagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődések: takarítás, díszítés, a terem átrendezése, meglepetések, ajándékok készítése ...);
- az élő környezet rendszeres ápolása (növények, állatok gondozása);
- az önként vállalt és kisebb csoportokban is végezhető alkalmi megbízások (a tevékenységközpontok rendjéért vállalt feladatok);
- a játékfajttákkal egybeeső munkák (pl. önként vállalt barkácsolás, a játékeszközök javítása);
- együttműködés a szülőkkel, a csoportokért felvállalt munkában.

Feladatunk:

- A munka és munkajellegű tevékenységek során fejlődjen kitartásuk, felelősségtudatuk, türelmük, céltudatosságuk;
- Szerezzenek tapasztalatokat, ismereteket;
- Az egyes munkafajták fokozatosan kerüljenek bevezetésre, majd váljanak rendszeres, folyamatos tevékenységgé;
- Becsüljék meg mások munkáját;
- Fejlődjen egymáshoz való alkalmazkodó képességük;
- Alakuljon a gyermekekben az esztétikus, környezet iránti igény;

A legfontosabb azoknak a gyermekméretű eszközöknek és állandó helyüknek a biztosítása, amelyekkel a gyermekek testi épségét nem veszélyeztető munkák önállóan végezhetőek.

Fontos továbbá:

- Az emberi munka jelentőségének, az alkotás szépségeinek bemutatása,
- A szülők munkájának megismertetése;
- A gyermekek önálló, szükségletből fakadó munkavégzésének támogatása, a gyermekek próbálkozásainak segítése, a túlvédés és aktivitásuk fékezésének elkerülésével.

A gyerekek, napi munkálkodásuk során ismerkednek a környezetükkel, az őket körülvevő tárgyi világgal. A munkára nevelésük az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, amely áthatja mindennapjaikat. Könnyen azonosulnak a munka céljával, élvezik az elért eredményeket.

A munka az óvodáskor végéig játékos jellegű marad. Legtöbbször külső irányítással folyik, a gyerekektől fegyelmet és elkötelezettséget igényel. Ahogy a munkavégzés egyre önállóbbá válik, úgy a gyerekek egyre magasabb fokú együttműködését követeli. Közben alakul szociális magatartásuk, társaikhoz való viszonyuk.

A munka alapvető feltételei, irányításának alapelvei

- Megfelelő munkaeszközök (célszerűség, méret, anyag, stb.), azok rendben tartása.
- Elegendő munkalehetőség (amit csak tud – a gyermek végezzen).
- Elegendő idő a munka elvégzésére (ne kelljen a gyerekeknek egymást várniuk).
- Megfelelő hely, hogy az adott feladatokat kényelmesen, egymást nem akadályozva végezhessék el.
- Nyugodt légkör, hogy békés hangulatban tevékenykedjenek, legyen lehetőségük társaiktól, vagy felnőtől segítséget kérni.

A folyamatos, párhuzamos napirend, a játék kötetlensége és nyitottsága kedvez az önállóság fejlődésének. Megnövekszik az önkiszolgálás és az egyéni megbízások szerepe.

A felnőttek mintaadó szerepe fontos az eszközök használatának elsajátításában, a munkafázisok sorrendiségének megismertetésében.

Az óvónő a gyermekekkel együttműködve folyamatosan értékeli a gyermeki munkákat, és törekszen arra, hogy mindig a pozitív értékelés kerüljön előtérbe. A gyermek- gyermek közötti értékelésre is teremtsen lehetőséget az óvónő.

Óvodáskorban a legjelentősebb munkajellegű tevékenység az önkiszolgáló munka, a saját magukkal kapcsolatos tevékenységek; - testápolás, étkezés, öltözködés, környezetük rendben tartása. Óvodánkban a mindennapi (játékok elrakása, teremrendezés, növények gondozása) és alkalmi (évszakokkal, ünnepekkel kapcsolatos megbízások) munkajellegű tevékenységekbe a gyermekek önként, egyéni fejlettségeik, képességeik szerint kapcsolódnak be.

A naposi munka bevezetésére akkor kerülhet sor, ha a gyermekek az önkiszolgálást készségi szinten végzik. A naposok folyamatosan megismerik, hogy mely területen milyen feladataik vannak, amiket a felnőttek segítségével és irányításával végeznek. Megismerés után maguk végzik az étkezéssel kapcsolatos teendőket.

Óvodánkban a felnőttek irányításával ismerkednek a növénygondozás feladataival. Miközben ezeket a megfigyeléseket végzik, beszélgetnek a felnőttekkel, megnevezik az állatokat, a növényeket a gondozásban használt szerszámokat. Összefüggéseket fedeznek fel, tulajdonságokat társítanak, színesedik kifejezőmódjuk.

A teremben és a kertben az évszakoknak megfelelően végeznek különböző tevékenységeket. Csíráztatnak, rügyeztetnek, virágot ültetnek és locsolnak, faleveleket, fűvet gereblyéznek, leszedik a termést, havat lapátolnak, madarakat etetnek.

A fejlődés várható eredményei

- Szívesen vállal egyéni megbízásokat;
- A barkácsoláshoz használt eszközöket, anyagokat gondosan elrakja;
- Részt vesz a kerti munkában; gondozza, óvja a környezetében lévő növényeket.
- Az étkező asztalt esztétikusan teríti meg;
- Étkezés után az edényeket elrakja;
- Aktívan vesz részt a teremrendezésben, ágyazásban;
- Szívesen végez munkajellegű tevékenységet;
- Önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatát, kisebb megbízásokat;
- Szívesen segít társainak és a felnőtteknek;
- Felismeri saját képességei határát.
- Óvja az eszközöket.
- Ismeri az eszközök, tárgyak, csoportok, helyét, használatát.
- Ügyel saját személye és környezete rendjére.

6.3.8. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható. A tanulás tágabb értelmezése szerint tanulásnak tekintünk minden olyan tevékenységet, hatást, melynek során jártasságok, készségek, képességek alakulnak ki, érzelmi és akarati tulajdonságok fejlődnek és a viselkedés formálódik. Óvodában a tanulás a gyerekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve változatos tevékenységek biztosításával történik.

Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanulóhoz szükséges alapkészségeket, képességeket, kulcskompetenciák fejlesztését.

Az óvodánkban dolgozó pedagógusok felhasználói szintű ismeretekkel rendelkeznek az IKT eszközök használatában.

Az óvodánkba járó gyermekek az alfa-generáció tagjai, életüknek természetes részét képezi az információs- és kommunikációs technológia eszközeinek ismerete, használata, ennek minden pozitívumával és negatívumával. A most felnövő generáció agyi mechanizmusai már a digitális eszközök használatával alakulnak ki, digitális módon "huzalozódnak".

Fontosnak tartjuk azonban, hogy emellett az "analog huzalozás" is megtörténjen, valós tapasztalatok is alakítsák az idegi kapcsolataikat. Nagy hangsúlyt fektetünk az érzékelés, észlelés és a mozgás fejlesztésére. A szülők figyelmét is felhívjuk a túlzott "kutyühasználat", a folyamatosan jelen lévő "örvényhatás", a függőség kialakulásának veszélyeire.

Virtuális interaktivitás hatása a tanulási folyamatokra

A gondolkodás összeköttetéseit a mozgással szerzett tapasztalatok hozzák meg, melyek a nagymozgásokkal kötődnek össze leginkább. (bukfencezés, fára mászás stb.) Tanulási nehézség veszélyeztetettsége esetén is mozgásterápiával tudunk leginkább segíteni. Ha a testérzékelést megszüntetjük akkor a gondolkodás kialakulásának a folyamata megakad.

De a képernyőidővel összefüggésbe hozott negatív hatások között szerepel a fizikai (pl. fájdalmas, irritált és száraz szem, fejfájás és fáradtság, SMS-nyak, elhízás az egyéb fizikai aktivitást igénylő tevékenységek elhanyagolása miatt), a fejlődési (befolyásolhatja az anyanyelvi és szociális fejlődést, figyelmet, testbeszéd olvasását), és biztonsági kockázat is (pl. nem gyermekbarát, veszélyes tartalmak, zaklatás).

A klasszikus játékok háttérbe szorulásával párhuzamosan előtérbe kerültek az egyedül játszható digitális, szórakoztató játékok. A szociális fejlődés visszamaradása mellett egyéb hatásaik – pozitívak és negatívak egyaránt – megfigyelhetők ezeknek a játékoknak.

- Fejlődik a szem-kéz koordináció, ezzel szemben csökken a kéz izmainak fejlődése, ami az írás szempontjából elengedhetetlen.
- Javul a figyelemmegosztás képessége, viszont csökken a koncentráció, a figyelemtartás képessége. Extrém módon megnövekszik az azonnali inger-válasz reakció igénye.

Az internet, az okoseszközök vitathatatlanul hasznos lehetőségeket nyitottak mindannyiunk számára. Ám, hogy a képernyős technológia valóban fejleszti-e a gyermekeink készségeit, gondolkodását, kognitív és érzelmi intelligenciáját, ez már korántsem ennyire egyértelmű:

- Többek között a dopaminhatást vált ki,
- a függőség kockázatát,
- az én-hatékonyság kifejlődését megingató folyamatokat,
- a tanulási képesség alakulását, az érzelmi intelligencia fejlődését gátló jelenségeket,
- a túlzott impulzivitás kialakulásával kapcsolatos faktorokat,

Célunk:

- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.
- Tanulás során önértékelés és helyes önkép kialakulása.
- A virtuális interaktivitás hatásaival való tényszerű, higgadt szembenézés és a felelősségteljes nevelői döntések megvalósulása.

Feladatok:

- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Felkészülés a mindennapos feladatokra: tervezett játékokkal és tevékenységekkel (A tervezéshez a KaPI-ban összeállított segédanyagokat is felhasználjuk.)
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Figyelem fordítása a szemléletesség érvényesítésére, a felfedezés lehetőségének biztosítására, a kreativitás erősítésére, a spontán szerzett játékos tapasztalatok, ismeretek rendszerezésére, egymásra épülésére.
- A gyermekek problémaszituáció elé állítása, melynek során megjelenik a kognitív képességek tevékenységbe ágyazott alakítása, a gyermekek kompetenciájának fejlesztése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulásai:
  - intellektuális képességek (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása);
  - speciális képességek (zenei, ábrázoló, matematikai, pszicho-motoros, szociális);
  - viselkedési jegyek (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység).
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
  - a tehetség és megjelenési formájának felismerése;
  - a gyermek segítése a továbbfejlődésben;
  - speciális szükségleteinek kielégítése;
  - intellektusának és kreativitásának ösztönzése;
  - a szülők segítése gyermekük nevelésében.
  - részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.

A tanulás tervezésénél fontos követelmény, hogy az újabb tapasztalatok és ismeretek szorosan kapcsolódjanak a már meglévőkhöz. Tartalmuk fokozatosan mélyüljön, bővüljön. A változatos (gyakran „házi készítésű”), gondolkodásra készítő eszközök biztosításával a kevésbé aktív gyermekek tanulását is igyekszünk elősegíteni. A változatosságot a munkaformák megvalósításánál is kiemelt jelentőségűnek tartjuk. Alkalmazzuk az egyéni, a páros, a mikro-csoportos, a kiscsoportos és a frontális foglalkoztatási formát. Törekszünk arra, hogy a tanulás során sokféle módszerrel tartsuk ébren a gyerekek érdeklődését (megfigyeltetés, szemléltetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, személyre szabott pozitív értékelés), és a tevékenységek oldottak, élményszerűek legyenek.

A fejlődés várható eredményei

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- Feladattudatuk kialakulóban van, s ez a feladatmegértésben, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.

- Kitartásuk, munkatempójuk, önállóságuk és önfegyelmük alakulása megvalósul.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

6.4. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése, fejlődését segítő feladatok

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- Különleges bánásmódot igénylő gyermek:
  - a) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTMN)
  - b) kiemelten tehetséges gyermek
  - c) sajátos nevelési igényű gyermek (SNI)
- A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek (HH, HHH)

Célunk:

A gyermek a harmonikus személyiségfejlődését, az eredményeit, erőnyeit, sikeres próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezetben nevelkedjen.

6.4.1. Beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermek

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek

Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárást okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicsőretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladatunk:

- A gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történik.
- További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizzük, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva határozzuk meg.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézség jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

Feladataink:

- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése
- A alkalmazkodó képességük, önállóságuk, együttműködésük fejlesztése.
- Egyénre szabott fejlesztő programok készítése.
- A gyermekek egyenletlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált tevékenykedés, esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása.
  - Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
  - A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
  - Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.
- A szülő-pedagógus – segítő szakemberek közötti partneri viszony kiépítése, a szülők támogatása, segítése.

6.4.2. Kiemelten tehetséges gyermek

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképezni, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

Tehát a tehetséges gyermekek felismerése, támogatása, a gyermek saját óvodapedagógusának megfigyelése alapján történik. Hozzá kapcsolódnak még az egyéni fejlettségmérő lap eredményei is. Az azonosítást segíti egy „tulajdonság lista” is, melyet a nevelőtestület állított össze, és amely a különböző művészeti és egyéb tevékenységekben megmutatkozó különleges képességeket gyűjti egybe.

A kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek egyéni fejlődési eredményeiről folyamatosan beszámolunk a gyermek szüleinek.

Ha a gyermeknél a kiemelkedő képessége(i) mellett egyéb képességekben ugyanakkor lemaradások mutatkoznak, igyekszünk azokat differenciáltan fejleszteni, kiegyenlíteni.

A gyerekek adottságai a megfelelő környezeti hatások (család, óvoda, társak) által fejlődnek képességek, esetleg tehetségé. A gyerekeknek tehetségre irányuló hajlamról, tehetségigéretéről, tehetségcsírákról beszélhetünk, melyek korán megmutatkozhatnak (művészi és pszicho-motoros képességek, zenei képességek, rajzkészség, stb..).

Tehetséges gyermek jellemzői:

- érdeklődő, kritikus, gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, elmélyült, egyenlőtlen fejlődés jellemzi, energikus, stb..
- átlag feletti általános képességű (pl. jó memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.)
- átlagot meghaladó speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális)
- kreatív (pl. eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység)
- feladat iránti elkötelezettség (pl. érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás), azaz a hajtóerő, motiváció

Feladatunk:

- A tehetségterület azonosítása, felismerése, rögzítése a Fejlődési Naplóban
- Segíteni, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei.
- A tehetséges gyermek erős oldalának, differenciált feladatokkal, játékokkal történő fejlesztése.
- Az elfogadó légkör, tág cselekvési szabadság, gazdag tapasztalások biztosítása (párhuzamos tevékenységek, rugalmas napirend, szabad játék)
- Komplexitás, az egész személyiség fejlesztése
- Folyamatos bátorítás, ösztönzés, motiváció
- A fejlődés folyamatos nyomon követése – a fejlesztés mindig a gyermek egyéni tempójához, fejlettségi szintjéhez igazodva történik

6.4.3. Sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységek

---

Minden sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése szakember bevonásával történik. A fejlesztés céljait a szakértői bizottság diagnózisára, javaslataira kell építeni.

Az intézmény ellátja a:

- mozgásszervi, érzékszervi, értelmi – enyhe, közép súlyos –
- vagy beszéd fogyatékos,
- vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdő gyermekeket.

A Pedagógiai Programunk 4. számú melléklete részletezi.

Célunk

- A sajátos nevelési igényű gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése, integrált óvodai csoportok keretén belül.
- Hátrányok csökkentése.

- A gyermekben rejlő tanulási potenciálok kihasználásával a problémamegoldó képességre nevelés.
- A lassabban fejlődő részképesség funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb fejlesztése, a gyermekek életminőségének javítása.

Feladat

- Befogadó szülői környezet kialakítása.
- A segítő, speciális tevékenységek beépítése a napi életritmusba, melyek a gyermek felzárkóztatását segítik elő.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek képességeket- és készségeket befolyásoló pszichikus funkcióinak fejlesztése szakemberek segítségével.
- Speciális módszerek, terápiás eljárások, technikák szakszerű megválasztása és azok alkalmazásával a kognitív képességek fejlesztése.
- Differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással képességfejlesztés, a hiányosan működő képességek kialakítása, fejlesztése, esetleg korrekciója valamennyi területen.
- Egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése a sérült gyermekek részére, a szakvélemény alapján.
- A gyermek fejlesztéséhez egyéni fejlesztési terv, fejlesztő program készítése, a szakvélemény alapján.
- A fejlesztés eredményének rögzítése évente legalább egy alkalommal.
- Interperszonális kapcsolatok alakítása.
- Olyan modell nyújtása, amely pozitív irányba befolyásolja a gyermekek fejlődését.
- Mindezekkel a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése.

A feladatok teljesítését a következő személyi feltételek megléte biztosítja:

- Gyógypedagógus
- Logopédus,
- Gyermekpszichológus
- Differenciáló pedagógus
- Beszédfejlesztő óvodapedagógus
- Habilitációs, rehabilitációs tevékenységek.

8.5. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai feladatok, tevékenységek

Cél:

- A gyermeki jogok maradéktalan érvényesülése a jogszabályok naprakész ismeretében.
- A gyermek testi-lelki egészségének megóvása felvilágosítással, balesetvédelmi előírások betartásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő - és szükség esetén külső szakemberek - bevonásával
- Prevenció során feltárni a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, hátrányosan befolyásolhatják, veszélyeztethetik.

Feladat:

- Intézményi gyermekvédelmi felelős biztosítása.
- Segítségnyújtás a hátrányok kompenzálásához egyéni bánásmóddal, a családgondozás keretei között.
- Gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában
- Családok segítése, hogy megismerjék a gyermeket megillető kedvezményeket.
- Az óvoda pszichológusával való együttműködés.
- Magatartási függőség és a gyermeket veszélyeztető bántalmazás megelőzése.

Gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Koordinálja a szociális és pedagógiai tevékenységeket, partneri kapcsolatot alakít ki más szakemberekkel (védőnő, családsegítő, óvodapszichológus, stb...) Közös esetmegbeszéléseken vesz részt.
- Szociális eredetű, testi, lelki, mentális egészséget érintő pedagógiai problémákkal foglalkozik.
- Az ismeretek birtokában megteszi a szükséges lépéseket.
- Gondoskodik a balesetvédelem biztosításáról.
- Segíti az óvodapedagógusok munkáját.
- Munkáját megbízás alapján végzi.
- Évente elkészíti a gyermekvédelmi programot, gyermekvédelmi ismereteit karbantartja, bővíti. Az óvodás gyermek családi helyzetének felmérését az óvodapedagógusok bevonásával évenként elvégzi (a nyilvántartás szempontjait az aktuális jogszabályok szerint állítja össze).
- Rendszeres kapcsolatot tart az óvodapedagógusokkal, óvodavezetővel, esetmegbeszéléseket tart.
- Szükség esetén családlátogatásokat szervez.
- Megszervezi és lebonyolítja a szükséges támogatásokhoz való hozzájutást.

A gyermekek veszélyeztettségének tényét vizsgáló szempontok:

- családi környezet,
- rossz lakásviszonyok,
- egészségügyi okok,
- anyagi okok,
- nevelési hiányosságok,
- megromlott családi kapcsolat,
- a gyermeki személyiségben rejlő okok,
- családon kívüli környezet,
- munkanélküliség,
- váltakozó párkapcsolatok,
- hajléktalanok, önkényes lakásfoglalók,
- utcán történő életvitel,
- kéregetésre kényszerítés,
- italboltban történő életvitel,
- pszichiátriai kezelés.

6.5.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő feladatok, tevékenységek

---

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre.

Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen

- az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál
- az óvodai szabályrendszer megállapítása és a követelménytámasztás során
- a teljesítmények értékelésénél
- az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- a különböző juttatásokhoz való hozzáférés során
- az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során

Intézményünk éves munkatervében tervezi az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, a szükséges korrekciókat

Cél:

- Megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelés a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.
- Gyermekközpontú, családtámogató szemlélet kialakítása.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében az SNI minősítések és az igazolatlan hiányzások számának csökkenése.
- Törekvés iskolai tanulmányaiknak megfelelő időben való megkezdésére.

Feladatok:

- A rossz anyagi helyzetben lévő, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek segítése, helyzetük figyelemmel kísérése. (integrációt elősegítő csoportalakítás, igazolatlan hiányzások csökkentése, stb...)
- Óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés az Anamnézis elkészítésével.
- Családlátogatások szervezése az óvodába lépést megelőzően.
- Kedvezményes étkezés biztosítása.
- Javaslat tétele rendszeres gyermekvédelmi támogatás folyósítására.
- Beilleszkedési nehézséggel, magatartási problémával küzdő gyermekeknél pszichológus bevonása.
- A gyermekek jogainak fokozott védelme.
- Rendszeres team munka az óvodapedagógusok részvételével (esetmegbeszélések)
- Rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel.

A fenti feladatok összefogását az intézményvezető által megbízott gyermek- és ifjúságvédelmi felelős végzi, aki folyamatosan kapcsolatot tart a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetők. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat. A szegényebb családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest.

Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönözése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Az óvodai fejlesztő programban az a gyermek vehet részt, aki a Gyvt. 67/A. § alapján, figyelemmel a Gyvt. 161/Q. §-ában foglaltakra hátrányos helyzetűnek minősül. Az óvoda vezetője felveheti az óvodai fejlesztő programba azt a gyermeket is, aki nem hátrányos helyzetű, feltéve, hogy a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül. Az így felvehető gyermekek létszáma azonban nem haladhatja meg – tört létszám esetén felfelé kerekítve – az adott csoportba felvett, óvodai felkészítésben részt vevő gyermekek létszámának tizenöt százalékát.

Az óvodai fejlesztő program keretében – a gyermek igényéhez igazodva – biztosítja az óvoda

- a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet,
- az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak.

Pedagógiai Programunk 3. számú mellékletét képezi az Fejlesztő Program

6.5.2.A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Óvodai nevelési programunkban olyan **készségek fejlesztése** is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális **készségek** (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önzonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Feladatunk: A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítsük családi nevelést.
- A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.

6.5.3.Tartós gyógykezelésben részesülő gyermek

Amennyiben a gyermek tartós gyógykezelése az óvodába járást nem teszi lehetővé, a gyermek szülője, gondviselője kérelmére az intézmény vezetője engedélyezheti, hogy az a gyermeket az óvodába járási kötelezettsége alól felmentse.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő - tárgyév április 15. napjáig benyújtott - kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti az

óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, csak az óvodavezető vagy a védőnő, továbbá tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében az Eütv. 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos rendelhető ki. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható. Az eljárás időtartama ötven nap.

A jogszabály értelmezése alapján megállapítható, hogy tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetén a hatályos törvények az óvodába járás alól felmentés lehetőségét biztosítják.

Ha a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket a jogszabályban meghatározottak szerint a felmentést engedélyező szerv az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbírnyít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

A felvételi és mulasztási napló a megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a szakértői véleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakértői vélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.

Az intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kerül meghatározásra a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek egészségügyi ellátását biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás formája.

6.6. Az óvodai élet megszervezésének elvei

6.6.1. Személyi feltételek

Programunk sikeres végrehajtásához az alábbi személyi feltételek szükségesek:

BEOSZTÁS	LÉTSZÁM
Intézményvezető	1
Intézményvezető helyettes	1
Óvodapedagógus	minden nevelési év indításakor a fenntartó által meghatározott létszám szerint
Dajka vagy helyette gondozónő és takarító együtt	óvodai csoportonként 1
Pedagógiai asszisztens	3 óvodai csoportonként 1
gyógypedagógus/logopédus, mozgásfejlesztő	1

Óvodapedagógusaink a gyermekek valódi érdekét, a családok építő javaslatait, kéréseit szem előtt tartva, szeretetteljes, egységes nevelési elveket érvényesítenek. Töreksenek az élményszerű és örömteli együttlétek megteremtésére. Emberi és szakmai tudásuk legjavát adják a gyermekek egyszeri és megismételhetetlen óvodai neveléséhez. Képzettségük megfelelően magas színvonalú. Tudásuk frissítéséről, korszerűsítéséről, hitbéli ismereteik bővítéséről az óvodavezető irányítása mellett folyamatosan gondoskodnak.

A pedagógiai asszisztensek feladata, hogy az óvodapedagógus irányítása mellett megfelelő segítségnyújtással támogassa az óvodapedagógusok fejlesztő tevékenységét. Szeretetteljes, egységes nevelési elveket érvényesítsen. Kommunikációja, magatartása, bánásmódja, viselkedése modellértékű a gyermekek magatartási szokásainak alakulására. A3 csoportban ellátandó feladatát a munkaköri leírásnak megfelelően végzi.

Az óvodapedagógusok mellett csoportonként egy-egy szakképzett dajka dolgozik. A két munkakör összehangolásával az óvoda nevelési eredményességét javítják. A dajkák tevékenységüket a gyermekek napirendjéhez igazítva, az óvónők irányítása mellett végzik. A nevelést tudatosan segítik, mert ismerik a nevelés célját, feladatát, módszereit. A gyermekek gondozási, nevelési igényei, képességei eltérőek, ezért az általuk tanultak és az óvodapedagógus útmutatásai alapján a gyakorlatban jól érvényesítik az egyéni/személyes bánásmód elvét. Ellátják a csoportjukhoz tartozó területek, eszközök takarítását, rendben és tisztán tartását.

Igény szerint logopédust és fejlesztő pedagógust kérünk fel a szakszolgálati feladatok ellátására.

6.6.2. Tárgyi feltételek

Az óvoda korszerű, szabványok szerint épített, esztétikus épülete rendelkezik a helyi pedagógiai program megvalósításához szükséges környezeti és tárgyi feltételekkel. Felszereltsége biztonságos, a folyamatos ellenőrzés és karbantartás a baleset-megelőzést szolgálja. Az óvodai munkatársak színvonalas munkakörnyezetben végezhetik teendőiket. A szülők fogadása külön helyiségben biztosított.

Az óvoda épülete, helyiségei, az udvar (kert) oly módon vannak berendezve, felszerelve, hogy az a gyermekek igényeit szolgálja. Megfelel testméreteiknek, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését.

Helyiségek, szabadterek:

Óvodánkban az alábbi – a törvényi előírásoknak megfelelő, magas színvonalú helyiségek kerültek kialakításra:

- 3 csoportszoba, öltözőkkel, mosdóval, kiserktár helyiségekkel
- **egyéni fejlesztőszoba/ logopédiai szoba** nyugodt légkörével járul hozzá a gyermekek felzárkóztatásához, tehetséggondozásához,
- **tornaszoba** és a hozzátartozó tornaszertár, valamint az azokban tárolt tornaeszközök biztosítják a gyermekek egészséges testi- mozgásfejlesztését,
- **nevelői szoba** (szakmai könyvek tárolása), lehetőséget ad a pedagógusoknak a napi felkészülésre pedagógiai munkájukhoz,
- kiszolgáló helyiségek vannak felnőtt öltöző mosdó szintenként, az emeleten tusolási lehetőség
- irodahelyiség (titkárság, vezetőségi iroda) kistárgyalóval
- vegyiraktár,
- elkülönítő/orvosi szoba,
- korszerű tálaló – melegítő konyha rendelkezésre.
- A felnőtt vendégek számára elegendő mosdó áll rendelkezésre.

Az óvodaépületen kívül a gyermekek számára kialakított játszóudvarban lévő fajtékrok környezetbarát és Európai Unió szabványoknak megfelelőek. Pl.: homokozók, mászóakák, csúszdák stb.

Az egészséges életmód alakítását segítő eszközlísta:

- Gyermeke méretű mosdókagyló, folyékony szappan, körömkefe, tiszta törölköző áll gyermekekenként rendelkezésre.
- A fogmosáshoz esztétikus, tiszta fogmosó felszerelésük van olyan magasságban, hogy azt önállóan tudják elvenni, használni.
- A fésűködéshez biztosított a fésű, a tükör, és a fésűket jellel elkülönített fésűtartóban tárolják.
- A fürdőszobában gyermeke méretű, korszerűen kezelhető WC-csésze, WC-papírtartó, eltakaró függöny, nemeként megjelölt fülkék segítik az intimitás biztosítását.
- Minden gyermeke nek esztétikus, jellel, esetleg fényképpel ellátott polca, öltözőszekrénye van.
- Étkezéshez ép, és tiszta evőeszközök, esztétikus terítők, szalvéta áll a gyermekek rendelkezésére.
- Minden csoport ablakánál hőmérő van, amelyen nyomon követhetik a külső hőmérsékletet.
- A csoportszobában és a szabadban egyaránt jellel ellátott saját pohár és friss ivóvíz áll egész nap a gyermekek rendelkezésére.

Érzelmi, erkölcsi, hitéleti nevelést szolgáló és az értékorientált társas-kapcsolatok erősítését segítő eszközök:

- Születésnapok nyomon követése, a gyerekek jelével, születési idejével ellátott születésnaptáron.
- Kézműves alapanyagok biztosítása, annak érdekében, hogy különféle „szeretetajándékokat” készíthessenek a gyermekek családtagjaiknak, egymásnak.

Játékeszközök:

- Jól megkülönböztethető állandó játéktereket biztosít az óvodapedagógus, a különböző játékszói funkciókhoz, (kirakó-, konstruáló-, egyéb szerep-, vagy szituációs játékok helyszíne, alkotások kiállító polca, képeskönyvek nézegető helye stb.)
- Minden játékfajtának (faépítők, babakonyhai játékok, kirakó, konstruáló, célbadobós, stb.) megvan az állandó tárolóhelye, melyhez a gyermekek tájékozódásának megsegítésére ötletes információs táblákat is alkalmazhatnak az óvodapedagógusok.
- A gyermekek által konstruált szép alkotások kiállítására van egy alkalmas polc. (Pl. Egy napig gyönyörködünk a szép építményben, majd szét lehet bontani és újat építeni.)
- A játékidő alatt a rajz-sarokban minden rajzos eszköz a gyermekek rendelkezésére áll.

- A „mesés-képes” hely mesekönyvekkel, képeskönyvekkel, bábokkal, drámajátékhoz alkalmas eszközökkel, egyszerű jelmezekkel van ellátva.
- A ritmus hangszereket, dallamjátzó hangszereket, és a körjátékokhoz szükséges kellékeket, a gyermekek a szabad játékban is elvehetik.
- Az óvodapedagógus az építő játékokhoz különböző méretű és anyagú elemeket biztosít, melyek közül nem használják a teljes kínálatot egyszerre, hanem időszakonként felváltja.
- Az óvónő a különböző életkorú gyermekek számára – életkori sajátosságainak megfelelő – minőségi játékeszközöket bocsát a gyermekek rendelkezésére.

Mesélés, verselés, dramatikus játék és a csendes percek helyének eszközei:

- A csoportszoba legmeghittebb területét alakítják ki, ahol lehet a gyermekek számára ülőhelyként a szőnyegre párnákat biztosítani.
- A versek, dramatikus, bibliai történetek megjelenítéséhez különböző szimbolikus kellékeket használhatnak.
- A csoport életének jelentősebb eseményeiről, egy-egy mesejátékról, bibliai történetek megjelenítéséről, egyéb tevékenységekről, fényképezőgéppel, készítenek felvételt az óvónők.

Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc, zenehallgatás eszközei:

- Legalább kétféle ritmus eszköz áll a gyermekek rendelkezésére Pl. ritmusbotok, fémháromszögek.
- Megtalálhatóak a dalos játékokhoz szükséges kellékek, mindig az adott témához kapcsolódóan.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka eszközei:

- A csoportszoba nyugodtabb részében rajzszarok áll a gyermekek rendelkezésére, ahol a gyermekek zavartalanul alkothatnak különböző rajzeszközökkel.
- A rajzeszközök célszerű esztétikus tárolókban, technikánként elrendezetten állnak a gyermekek rendelkezésére.
- A kézimunkához biztosítottak a különböző színű papírok, ollók, ragasztók, fonalak stb.

Mozgás, mozgásos játékok eszközei:

- A mozgásos játékokat csoportszobában, udvaron, jól felszerelt tágas tornaszobában játszhatják.
- A csoportszobában is biztosítunk olyan mozgásos eszközöket, melyeket kis területen, biztonsággal tudnak használni a gyermekek.
- Minden gyermekeknek saját torna felszerelése van.
- A különböző mozgásos képességek gyakorlásához az udvarra is biztosítunk eszközöket, tornakarika, labda, különböző mászó szerek, nagymozgást fejlesztő eszközök.
- Zenés tornához és egyéb feladatokhoz különböző kézi szerek, pl. szalagok, Szerpentin pálcák, babzsákok, kendők, karikák stb.

A külső világ tevékeny megismerésével kapcsolatos benti és terepi eszközök:

- Az évszakok nyomon követésére, valamint az időjárás-változások jelzésére minden csoport évszak-, és időjárásnaptárral rendelkezik.
- Lehet egy gyűjteményes polc, melyre a kirándulásokon gyűjtött szép kavicsok, kagylók, egyéb színes levelek, termések helyezhetők.
- Minden gyereknek kincseket gyűjtő zsákja, vagy gyűjtődénye lehet, az óvodapedagógus ötlete alapján.

Munkajellegű tevékenységek eszközei:

- Biztosítottak a kisméretű takarítóeszközök (partvis, lapát, cirokseprű, szemetesvödör, padlótörölő-, asztaltörölő kendők)
- A növények gondozásához, locsolókannákat, kis gereblyéket használhatnak a tevékenykedni vágyók.
- Az udvar gondozásához kisméretű lombseprű, udvari seprű állnak a gyermekek rendelkezésére.

Képességeket megfigyelő – fejlesztő játék eszközök

- A gyermek életét körülvevő környezetet, eszközöket ábrázoló kártyák.
- érzelmeiket kifejező kártyák
- konfliktusokat, problémahelyzeteket megoldani segítő mesekártyák

6.6.3. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik.

Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt, a szülők és óvónők véleményének, valamint a köznevelési törvényben meghatározott létszámhatárok figyelembevételével.

Pedagógiai programunk hatékonyságát elsősorban nem a csoportok szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus felkészültsége, helyzetfelismerése, egyénisége. Óvodai csoportjaink szervezésekor több tényezőt veszünk figyelembe:

- Ugyanabból a korosztályból jelentkezett gyermekek létszáma,
- tanköteles korú, de óvodában maradt gyermekek létszáma,
- szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítése,
- a nemek egészséges aránya.
- Kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylők arány

A fent említett szempontok alapján heterogén, részben heterogén és homogén csoportok alakulhatnak ki óvodánkban.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirendünk és a heti rendünk biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára. A legtöbb időt a napirendben a szabad játék tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával -, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük. A párhuzamos napirend biztonságot és eligazodási támpontot ad a gyerekeknek.

A napirend állandó /étkezés, pihenés, öltözködés, testápolás/ és rugalmas elemei biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés:

- lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék.
- hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz,
- lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására,
- az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására /pihenés, gondozási tevékenységek.../,
- az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai- (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja) és társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő.

A heti rend nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem az óvodapedagógus által választott egy-egy téma köré tervezett ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő komplex tevékenységeket.

A tervezőmunka az éves munkaterv alapján történik. A tevékenységek tervezése a nevelési év elején történik, összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait. Feldolgozása játékos tevékenységek során történik, a gyermekek érdeklődését figyelembe véve, az azonos témakörű tevékenységekkel összhangban. A sok ismétlés, és egymásra épülő tevékenységek eredményt hoznak, amely a gyermekek fejlődésében mutatkozik meg. Feldolgozásuk játékos, érdekes, ugyanakkor fejlesztő. Az egyéni fejlődési, érési folyamatokat figyelembe véve, más-más lehet egy csoporton belül a hatás.

A gyermekek fejlődéséről feljegyzéseket készítünk. A feljegyzések a gyermekek megismerését, fejlődését tükrözik. A Fejlődési Napló a tudatos munkát segíti, segítséget ad számunkra a szülők tájékoztatásában gyermekük fejlődéséről.

A tevékenységek szervezeti formái

<p>Szabad játék, párhuzamosan tervezett differenciált tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban szeptember 1 – május 31-ig</p> <p>június 1 – augusztus 31-ig pedig a nyári élethez igazítottan</p>	
<p>Szervezett tevékenységek</p>	„Csendes percek” közösségi program 7-12 perc
	Mozgás
	Napi frissítő mozgás
<p>Párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek tervezése és szervezése</p>	Szabad játék
	Verselés, mesélés
	Külső világ tevékeny megismerése
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
	Munka jellegű tevékenységek
<p>Tevékenységek formái: Egyéni/ 6-12 fős csoportokban, a témakörnek és a fejlesztő nevelésnek megfelelően.</p> <p>Frontális a csendes perc, a nagymozgás, frissítő mozgás</p>	

Napirend (minta az elvégzendő feladatokra)

Időtartam	Tevékenység a gyermekek számára	Az óvodapedagógus számára	A dajka számára
-tól –ig, össz. idő	<p>Ügyeletes teremben játék</p> <p>*Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés).</p> <p>*Játék, párhuzamosan tervezett differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban.</p> <p>*Hitre nevelés, az elcsendesedés feltételeinek megteremtése.</p> <p>*Mindennapos frissítő mozgás, vagy tervszerűen kötött mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban)</p> <p>*Ismerkedés a teremtett világgal. Megfigyelések végzése spontán és szervezett formában, a megélt élmények, tapasztalatok feldolgozása, rendszerezése.</p> <p>*Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn.</p> <p>*Tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Verselés, mesélés ● Ének, zene, énekes játék, gyermektánc ● Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka ● Mozgás ● A külső (teremtett) világ tevékeny megismerése ● Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése ● Egyéni formában, vagy 5-6 fős csoportban tevékenységek a különleges képességű, vagy részképesség-zavaros gyermekeknek. 	<p>A gyermekek fogadása</p> <p>*A gyermekek fogadása, a szabadjáték feltételeinek megteremtése.</p> <p>*A csendes percek lebonyolítása.</p> <p>*Udvari játék előtt mindennapos frissítő mozgás vezetése.</p> <p>Téma-terv szerint teremben, vagy szabadban vezeti, irányítja a műveltség-tartalmak közvetítésére szolgáló tanulási tevékenységeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Verselés, mesélés ● Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, ● Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka ● Mozgás ● A külső (teremtett) világ tevékeny megismerése ● Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése ● Részképességek fejlesztése egyéni formában (részben a fejlesztő pedagógusok közreműködésével) <p>*A délelőtti játék végén frissítő mozgás vezetése.</p>	<p>*A gyermekek gondozási tevékenységeinek segítése, a nevelési terv szerint az egész nap folyamán.</p> <p>*Reggelineél segítség, szervezés.</p> <p>*Az egész nap során a gyermekek számára ivóvíz biztosítása.</p> <p>*A benti környezet tisztántartása, előkészítése, majd rendberakása az óvodapedagógus kérése szerint.</p> <p>*A szabadban végzett tevékenységeknél is segítség a csoport tevékenységei alapján.</p> <p>*Ebédelésnél: tálalás és egyéb teendők ellátása.</p>
	<p>*Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés), a terem előkészítése a délutáni pihenéshez.</p> <p>*Pihenés előtti beszélgetés, lelki percek, mesélés, éneklés, halk zene hallgatása.</p> <p>*Pihenés</p>	<p>*Ebédelés lebonyolítása majd a teremrendezés irányítása a gyermekek segítségével.</p> <p>*A nyugodt légkör biztosítása a lelki percekhez, meséléshez, pihenéshez.</p>	<p>*Teremrendezés, ágyazás, egyéb gondozási feladatok.</p> <p>*A gyermekmosdók, öltözők rendberakása.</p>
	<p>*Folyamatos ébredés.</p> <p>Gondozási feladatok, öltözködés, tisztálkodás, uzsonnázás.</p> <p>*Játék, párhuzamosan végezhető tevékenység a szülők érkezéséig.</p>	<p>*Ébredés utáni gondozási teendők, teremrendezés irányítása, majd az uzsonnázás vezetése.</p> <p>*Játék, párhuzamosan végezhető tevékenység irányítása a szülők érkezéséig.</p>	<p>*Teremrendezés, ágyazás, egyéb gondozási feladatok.</p> <p>*A csoportszobák és kiszolgáló helyiségek mindennapi takarítása.</p>
<p>A pedagógiai asszisztens az óvodapedagógus „jobb keze”. Az ő irányításának megfelelően veszi ki a részét a nevelőmunkából. Bekapcsolódik a játszó csoportok tevékenységébe. A tanulási folyamatok alkalmával a pedagógus útmutatását követve segíti a lassabban haladó gyermekeket. Séták, kirándulások alkalmával kíséri a gyermekcsoportot. Eszközöket készít a tanulási folyamatokhoz. Együttműködik az ünnepek előkészítő munkájában. Bekapcsolódik a gondozási folyamatokba (tisztálkodás, öltözködés, étkezés...)</p>			

6.7. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái - az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A gyermekek életvitelét a családok szokásrendszere határozza meg, ezért fontosnak tartjuk, hogy megismerjük azt, illetve törekszünk az óvodai szokás - normarendszer megismertetésére, hogy a kettőt összehangolva, közösen együttműködve fejlesszük a gyermekeket.

Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. Nyitottak vagyunk a családok problémái iránt, lehetőségeinkhez mérten mindenben partnerként segítünk, a jó kapcsolat kialakításában kezdeményezők vagyunk, de mi is elvárjuk az őszinte, segítőkész együttműködést.

Ebben a munkában csak akkor lehetünk eredményesek, ha megismerjük partnereink igényeit-, elégedettségét- és elégedetlenségét.

Az együttműködés egy folyamat, amelyet nem csak időszakos cselekvések sorozatának tekintünk. Pontosnak kell tudnunk, hogy mit várunk el egymástól, amelynek alapja a rendszeres vélemény-feltárás, ami a minőségbiztosítás megvalósításának is egyik fontos alappillére.

A gyermek fejlődéséről, a Fejlődési Naplóban rögzített adatokról folyamatosan – egyéni fogadóóra keretében – a szülőket tájékoztatjuk, akik aláírásukkal igazolják, hogy részt vettek a tájékoztatáson, illetve nyilatkoznak egyetértésükről a rögzítettekkel kapcsolatban.

Célok:

- Kiemelt fontosságú a szülőkkel való szoros kapcsolattartás, evangelizálás.
- A szülő, gyermek, pedagógus, segítő szakemberek hatékony együttműködése, kommunikációja.
- Az óvoda és családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése.
- Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása.
- A gyermekeken keresztül pozitív hatás gyakorlása a szülőkre.

Feladatok:

- Az együttműködés érdekében az óvoda alapelveinek, céljainak, feladatainak összehangolása
- A családok életében azon pontok megkeresése, amelyeken keresztül a gyermekek mélyebb megismeréséhez, megértéséhez vezet az út.
- A hagyományos együttműködési formák felülvizsgálata, a jól működőek továbbfejlesztése, a kevésbé jól működő formák elhagyása.
- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása.
- Konkrét feladatok meghatározása az eredményes együttműködés érdekében.
- Az együttműködés koordinátorainak (felelőseinek) megválasztása, rögzítése.
- Együttműködési tartalmak meghatározása
- A partneri igények, elégedettség- és elégedetlenség mérési módjának meghatározása.

6.8. A gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése

A jogszabály előírása szerint kötelező a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét rögzíteni szükség szerint, de legalább fél évente. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció - Fejlődési Napló - tartalmazza:

- a gyermek anamnézisének,

- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

Az óvodapedagógusok munkájának megsegítésére Fejlődési Naplót segítő kategóriák rendszerét állítottuk össze. Az egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell. Minden óvodapedagógus tudja, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, megfigyelése, elemzése értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése. Az óvodapedagógusi munka hatékonyságát a csoport egészének neveltségi szintje mutatja, amelyhez csoportonként tényfeltáró elemzés is társul.

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő családlátogatással elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, anamnézis felvételével. A gyermek fejlődését fejlettségmérő lapon rögzítjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig (általános nevelési területek). Megfigyeléseinket folyamatosan rögzítjük, az elért fejlettségi szintet dátummal regisztráljuk. *Az ezeket az információkat tartalmazó dokumentumokat a gyermek személyiségdossierjében „Fejlődési Napló” címen tároljuk. A gyermek rajzfejlődésének főbb állomásait mutató produktumait egybegyűjtjük (pl. emberábrázolás).* Amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossieréba.

6.9. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A kisgyermekek többsége óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

A rugalmas iskolakezdéshez figyelembe kell venni az életkoron túl az egyéni fejlettségi szintet. Az iskolakezdésnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai tanulás megkezdéséhez.

- A testi fejlettség szintje (alakváltozás, teherbírás, összerendezett, harmonikus mozgás, testi szükségletek kielégítésének szándékos irányítására való képesség)
- A lelki képességek szintje (lelkileg kiegyensúlyozottság, a viselkedés általános szabályainak ismerete, a tanúhoz szükséges képességek fejlettsége - szándékos bevézés és figyelem - megfelelő kommunikáció, elemi ismeretek birtoklása önmagáról és környezetéről)
- A szociális képességek szintje (szociális érettség - elfogadás, együttműködés, kapcsolatteremtés, - alkalmazkodó képesség, feladattudat kialakulóban, az ismeretszerzési tevékenységhez szükséges tulajdonságok megléte)

Szükség esetén speciális szakemberek segítségének igénybe vétele.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek a fejlettségüknek megfelelő intézményben kezdik meg iskolai életüket.

7. Érvényességi nyilatkozat

- A módosított pedagógiai program a fenntartó jóváhagyásával lép hatályba.
- A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri - Biri Óvoda Pedagógia Programjának érvényessége 2028. augusztus 31. Ekkor felül kell vizsgálni a programot.
- A program időszakos (legalább öt évenkénti) értékelése alapján a Nevelőtestületnek lehetősége van annak módosítására.
- A jogszabályi változások esetén szükséges a program módosítása.
- Az intézménybe érkező új pedagógus tekintse magáénak a programot.
- Amennyiben az óvodapedagógusok összetétele több mint 50 %-ban megváltozik, ajánlatos a programot újra megvitatni és elfogadtatni.

A program nyilvánosságra hozatalának módja:

Óvodánk pedagógiai programjáról az újonnan érkező gyermekek szülei részére az első szülői értekezleten rövid tájékoztatást adunk.
A pedagógiai program az épületben mindenki számára hozzáférhető helyen, a bejárati falújságon van kifüggesztve és elérhető az óvoda honlapján is.

8. Legitimációs záradék - nyilatkozatok

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Nevelőtestülete: ..... %-os arányban, a ..... napján kelt nevelőtestületi határozata alapján, a

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját elfogadta.

Kelt: .....

.....
Nevelőtestületi képviselő

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját az intézmény igazgatója jóváhagyta.

Kelt: .....

PH

.....
igazgató aláírása

A

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programjával a fenntartó, egyetért.

Hatálybalépés dátuma: 2023. 09.01.

Kelt: .....

PH

.....
fenntartó aláírása

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

irattárában, ... napján kelt, ... iktatási számú jegyzőkönyv található, mely igazolja, hogy a szülők megismerték és véleményezték a

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját.

Kelt: .....

.....
szülői szervezet képviselője

9. Mellékletek

9.1. Eszközjegyzék

9.2. Szokás – normarendszer

9.3. Fejlesztő program

9.4. Sni

9.5. Nemzetiségi óvodai nevelés

9.6. Nevelésünk útja a szeretet útja

8. Legitimációs záradék - nyilatkozatok

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Nevelőtestülete: 100 %-os arányban, a 2023. 08. 30. napján kelt nevelőtestületi határozata alapján, a

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját elfogadta.

Kelt: 2023. 08. 30.

Köncz Judit
Nevelőtestületi képviselő

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját az intézmény igazgatója jóváhagyta.

Kelt: Csörög, 2023. 08. 30.

Kardli
igazgató aláírása

A

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programjával a fenntartó, egyetért.

Hatálybalépés dátuma: 2023. 09. 01.

Kelt: BUDAPEST, 2023. 08. 30.

MACYAR MÁLTAI
SZERETETSZOLGÁLAT
ISKOLA ALAPÍTVÁNY
1033 Budapest, Miklós utca 32.
Adószám: 18104109-1-41
Bankszámlaszám:
11110000002228-00000000
1

PH

[Signature]
fenntartó aláírása

Az

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

irattárában, 2023. 08. 28. napján kelt, 158/2023 iktatási számú jegyzőkönyv található, mely igazolja, hogy a szülők megismerték és véleményezték a

Intézmény neve	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde
Címe:	2135 Csörög, Kossuth Lajos utca 33.
OM azonosítója	201450

Pedagógiai Programját.

Kelt: Csörög, 2023. 08. 28.

Sulzer Ibolya

szülői szervezet képviselője